

A HALÁSZAT MINDEN ÁGAZATÁT FELŐLELŐ SZAKLAP — KIADJA: AZ ORSZ. HALÁSZATI EGYESÜLET
FELELŐS SZERKESZTŐ: IFJ. DR. SZABÓ ZOLTÁN — SEGÉDSZERKESZTŐ: DR. JACZÓ IMRE

<p>Kéziratok és szakkérdések a szerkesztőség címére küldendők</p> <p>Előfizetési díjakat és hirdetések az Országos Halászati Egyesület Budapest, V. ker., Kossuth Lajos-tér 11. II. em. 255 fogad el</p>	<p>MEGJELENIK EGYELŐRE MINDEN HÓ KÜZEPÉN Az Országos Halászati Egyesület tagjai tagdíj fejében kapják.</p> <p>Nemtagoknak előfizetési díj: Egész évre 24 pengő. Fél évre 12 pengő. Külföldre egész évre 30 pengő.</p> <p>Postatakarékpénztári csekkz.: 10.094. — Állami alkalmazottaknak 50 %-os kedvezmény jár.</p>	<p>Verantwortlicher Redakteur: Dr. Zoltán Szabó jun.</p> <p>Administration: Ungarischer Landesfischerei-Verein, BUDAPEST, V., Kossuth Lajos-tér 11. II. em. 255.</p>
<p>Szerkesztőség: Budapest, II., Herman Ottó-út 15. sz. Országos m. kir. Halélettani és Szennyvízvizsgáló Intézet</p>	<p>HALÁSZAT — (FISCHEREI) FACHBLATT FÜR DIE GESAMTINTERESSEN DER FISCHERFI Organ des Ungarischen Landesfischerei-Vereins Budapest.</p>	<p>Redaktion: Kgl. Ung. Landesanstalt für Fischereibiologie und Abwasserkunde. Budapest, II., Herman Ottó-út 15. sz.</p>

TARTALOMJEGYZÉK: A halász meg a plajbász. *Aspius.* — A vizirigó halgazdagsági jelentősége. — Törpe akváriumok a szabad természetben. *Kolosváry Gábor dr.* — Széles kárász — keskeny kárász *Jaczó Imre dr.* — A dunai galóca. (*Salmo hucho L.*) *Mika Ferenc dr.* és *v. Varga Lajos dr.* (Folytatás.) — HALÁSZATI ÉV. *ifj. dr. Szabó Zoltán.* — Társulatok — Egyesületek. — Hivatalos rész. — Rendeletek. — Irodalom. — Lapszemle. — Újdonságok — Vegyesek. — Személyi hír *K. Gy.* — Szerkesztői üzenetek. — Árjegyzés. — Hirdetések.

INHALTSANGABE FÜR DAS AUSLAND: Vom fischerei-Genossenschaftlichen Lehrkurs. — Die Wasserdrossel (*Cinclus aquaticus juv. L.*) und ihre fischereiwirtschaftliche Bedeutung. — Einige planktonisch lebende Tiere in der freien Natur insbesondere die Bewohner von Felsenuffern am Meer. — Seekarusche — Teichkarusche. — Donaulachs (*Huchen*). — Das Fischereijahr. — Gesellschaften und Vereine. — Amtlicher Teil. — Verordnungen. — Schrifttum. — Neuigkeiten. — Nachrichten. — Preisliste. — Anzeigen.

A halász meg a plajbász

Bizony egymástól meglehetősen távollévő fogalom a halász meg a plajbász.

Mégis van rá eset, hogy közel kerülnek egymáshoz. Ma már a legegyszerűbb halásznak is kezébe kell vennie a ceruzát, ha meg akarja tudni, hányadán is van a halászat mesterségével. Különösen ott, ahol a halász nem zsellérje, hanem gazdája a víznek; mint például a Délvidék egyes halászati üzemszakaszain, ahol az ősi mesterséggel foglalkozó kisemberek szövetkezetekbe tömörülve maguk bérelték ki a halászvizeket.

A Délvidéken működő 18 halászati szövetkezet közül már 16-nak van önálló bérlete. A társasgazdálkodásnak ez a modern formája természetesen magasabb követelményeket támaszt a kihalálással szemben, mert a halászat elvégzése mellett foglalkoznia kell a szövetkezet dolgaival is, ha azt akarja, hogy ügyeinek irányításában részt vegyen. Ellenészetben a vezetést át kell engednie a kivülálló, más foglalkozást űző embereknek, ami azonban *sem a szakszerűség, sem a felelősség szempontjából nem kívánatos.*

Van itt azonban egy „örög hiba” is, nevezetesen az az ismert körülmény, hogy jogszabályok szempontjából a szövetkezetek a Kereskedelmi Törvény rendelkezései alá tartoznak. Márpedig, hogy mit és mit nem ír elő a „félélmes” K. T., azt annak, akinek nem muszáj, jobb nem tudni. De különösen kidomborodik a kérdés fontossága ott, ahol nem kereskedelmi-, vagy hitelszövetkezetekről; hanem egészen külön osztályba so-

rozható őstermelői egyesületekről van szó, amelyek között is talán legegyszerűbbek a halászati szövetkezetek.

Így találkozik a halász a K. T. §-ainak számos, vagy helyesebben *számtalan* előírásával: az üzletrészjegy, üzletrészjegyzőkönyv, tagsági törzskönyv, fokozott felelősség, igazgatóság, felügyelőbizottság, hiteltel könyvelés, mérleg, stb. fogalmával.

Aki egy ilyen „találkozás”nak már szem- és fültanúja volt, az semmiképpen nem állíthatja, hogy a találkozás szívélyes és megvaló volt.

Sőt!.....

A kisember, míg meg nem barátkozik, addig úgy fél a §-tól, mint kecske a késtől. De ha már foglalkozik a §-al, akkor felismeri, hogy a törvény tudása nemcsak műveltségét, személyének jelentőségét emeli, hanem annak helyes alkalmazása saját jól felfogott érdeke is. Ugyan így van ez a számolással, könyveléssel és a kereskedelmi életben legszükségesebb, nélkülözhetetlen külsőségek, megnyilvánulások ismeretével.

Így jutunk el a művelt halász, a szövetkezet vezetésére alkalmas, tágabb látókörű kisember fogalmához.

A Délvidéki Halértékesítő Szövetkezet, a halászati szövetkezetek központi szerve felismerte a megfelelő halászfajta kialakításának óriási jelentőségét az egész szövetkezeti mozgalomra és ezért ú. n. *vezetőképző tanfolyamokat* rendez és rendezett. A tanfolyamokon természetesen az ország bármely részéből résztvehetnek az érdeklő-

dók, mert annak anyagát úgy állították össze, hogy az ne csupán a délvidéki helyzetre illő, hanem a szövetkezeti vezetéshez legszükségesebb, általános tudást eredményezze.

Az első tapasztalatok.

A napbarnított arcú, kergeskező, egyszerű halászbemberek, akik között őszhajú, hat-nyolcgyermekes családapák is akadtak, először megilletődéssel vegyes gyanakvással foglaltak helyet a nagy asztalnál s bizony feszengve tekintettek kifelé az ablakon a jó Isten nagy, szent, szabad világába, az ő világukba!

A kerges kezek bizonytalanul markolták a plajbászt... És a végén: olyan természetesen beszélgettek folyószámláról, pénztárszámláról, szerszám-alapról, stb., mintha csak kezegről, harcsáról vagy csukáról lett volna szó.

Majdnem kényszerűségből jöttek el és a végén ők kérték, hogy a következő tanfolyamon „ismétlésre” megjelenhessenek és gyarapíthassák tudásukat. Természetesen ennek *nem lesz akadály*, sőt a haladók részére „II. osztály” is nyílik majd.

Az eddigi tanfolyamok utolsó napján a résztvevők tanulmányútra rándultak ki Alsókabolba, ahol megtekintették az ottani halászati szövetkezetet és kiegészítették gyakorlati tudásukat. A kaboli halászok előadásából azután sok mindenről meggyőződtek, ami a tanfolyamon csak elmélet vagy szép szónoklat volt. Ott a helyszínen ugyanis a halásztársak szájából és az üzleti könyvekből megtudták, milyen óriási előnyökhöz jutott a szövetkezet a vezetés, a gazdálkodás, a könyvelés, stb. helyessége, rendessége folytán.

Mindjárt össze is állították a halászati szövetkezetek „tízparancsolatát”:

1. A szövetkezetben mindenkinek egyenlő joga és kötelessége van. Teljesítsd kötelességedet!
2. Mennél erősebb a szövetkezet, annál erősebb vagy te magad is: támogasd a szövetkezetet.
3. A szövetkezetnél a víz gazdája a halász: légy hű a szövetkezethez!
4. Munkád tisztességes ellenértékét megkapod a szövetkezettől: szolgáltasd be a kifogott halat!
5. Minden fillér, amit a szövetkezetnek befizetsz, a te javadat szolgálja.
6. Ne civakodj, ne irigykedj, mert az nem méltó a halászbemberhez.
7. Külön út — görbe út, ki ezen jár, bajba jut.
8. Nem a tagsági igazolvány, hanem a bajtársias gondolkodás jelenti az igazi szövetkezeti embert.
9. Légy mértékletes!
10. Ne csak a jelennek élj, hanem gondoldj a jövőre, családodra is!

A jövő a szövetkezeteké!

A tanfolyamok zárásakor elhangzott felköszöntők egyikén megható volt hallani az egyik öreg halász ajkairól a szövetkezeti eszme dicséretét:

„Krisztus Urunk első tanítványai, az apostolok is egyszerű halászok voltak. Emberek, legyünk mi a szövetkezeti gondolat apostolai és vigyük szét az eszmét mindenüvé, amerre csak megfordulunk!”

Ügy legyen!

— Aspius —

A vizirigó halgazdasági jelentősége

Az ország különböző részeiben levő pisztrángos vizeknél járva, azok tulajdonosaival beszélve, megütközve tapasztaltam, hogy a vizirigót még ma is irtják, még pedig egyes helyeken elég kiadósan.

Tekintettel arra, hogy hosszú időn keresztül figyelem a vizirigó életmódját s róla igen sok adatot gyűjtöttem össze, de meg mivel a 1938/1904. számú F. M. körendelet védelem alá is helyezi, talán nem lesz fölösleges életmódjáról egyet-mást elmondanom.

A vizirigó hegyvidéki vizeinknél annyira közönséges és közismert, hogy leírását csak röviden adom. (lásd a 3. képet). Rigó nagyságú, zömök, rövid, ke-

A vizi rigó. (Cinclus aquaticus juv. L.) Nagy Gyula felvétele.

Gyöngyössolymos 1941. június 3-án.

rek-szárnyú és kurta farkú madár. Fej és nyak hátulja barna. Toroka, begye és melleje tiszta fehér. A test többi része sötét palaszürke.

Színbeli eltérések miatt több alfajra bontják.*

Földrajzi elterjedése: Európa, Szibéria, Középázsia, a Himmalája, Perzsia, Előázsia és az Atlasz-hegység Északafrikában.

Hazánkban a hegyvidékek patakjai mellett mindenütt megtaláljuk, többkevesebb számban. Az új magyar Brehm szerint a Dunántúlon, a Bakony, Mecsek és Pilisi hegységek** hiányzik. A Fauna Katalógus Martonvásár (Fejér m.) Sopron, Alsóramóc (Sopron m.) Kőszeg, Rendek (Vas m.) környéki alkalmi előfordulását bizonyítja. Gyakorúságát az élelem mennyisége szabályozza. Főleg a Gammrusban (bolharákban) bővelkedő patakok mellett, tehát mészke-hegységeken — még ha sekélyek is a patakok és hal egyáltalán nem is él bennük, — nagy számmal található. Így elég gyakori a Bükkben, Szádelő völgyben és az erdélyi mészke-hegységek pisztrángos patakjainál. (A Gyilkos tónál 1942 október végéig 30 darabot lőttek.) De már kevesebb a száma Kárpátja homokkővespalán folyó patakjai mellett. Ungvár környékén pl. elég ritka. A Talabor völgyében azonban már ismét gyakoribb.

Valamely víz pisztrángtenyésztésre alkalmas voltára, a vizirigó előfordulása, gyakorúsága, a szakembereknek szinte útmutatójuk, mert ahol a vizirigó nagy számban él, ott pisztrángtápláléknak is föltétlenül bőven kell lenni.

Minden életnyilvánulása a hegyvidéki patakok mellett zajlik le. A télen be nem fagyó vizek mellett egész éven át kitart, míg a befagyóktól télire elvonul. Az egész napot a patak medrében tölti. Rendszerint kiálló köveken üldögél,

A vizi rigó. (Cinclus aquaticus juv. L.) Nagy Gyula felvétele.

Gyöngyössolymos 1941. június 3-án

majd hirtelen a vízbe vágódva, onnan valami táplálékot ragad ki, s amit megfigyelő helyére visszazállva fogyaszt el. Tömött tollazatáról a víz leperreg, így a

* A kárpáti vizirigó rendszertani kérdése még nincs teljesen tisztázva. Dr. Rokitsky (Ann. Naturh. Mus. Wien, 1939, p. 282—294.) foglalkozott vele legbővebben, hazánkban Greschik Jenő dr. a kérdés-kutatója. (Szerk.)

** Az utóbbi helyen újabban már ismerjük a költését. (Szerk.)

víz alatt aránylag huzamosabb ideig tartózkodhat, minden káros következmény nélkül. Helyváltoztatásnál, vagy megriaszta, a víz felett, alacsonyan repül, kisebb-nagyobb távolságra, miközben jellemző hangját hallatja.

Figyelő köveire rendszeresen jár, ezeket fehér ürülékéről könnyen felismerhetjük. Ugyancsak itt találhatjuk bab szem nagyságú köpökeit is, sokszor nagy számban. Ennek színe az elfogyasztott Gammrusoktól, rendszerint rozsdavörös. Éjtszakázni hidak, sziklák, költőházak, vizimalmok eresze alá húzódik.

Párzása már igen korán, január-februárban, megkezdődik. Ilyenkor a nagyobb számú hímek hangoskodva üzik egymást. Ettől kezdve az összepárosztottak együtt járnak élelem után s az éjtszakát a kiválasztott fészkelőhelyen töltik. A fészket már februárban kezdik rakni, rendszerint híd alá, parti üregbe, költőházak, vagy malmok eresze alá. Igen gyakran találhatjuk azonban zuhatagok alatt is, hol a lezuhanó vizen kell keresztülrepülnie, hogy fészkebe juthasson. Ezek a fészkelőhelyek u. i. nagy biztonságot nyújtanak neki, miért azután ilyen helyeken huzamosabb ideig is fészkel. (Pl. Lillafüredre, a Szinva nagy zuhataga és az alsóháromi zuhatag alatt már 1929 óta minden évben figyelem költését).

Fészket aránylag nagyra, vízi mohából rakja, oldalán bejáró nyílással. Külsője nyirkos, vizes, de a tojásig mindig száraz. Ide rakja a nőtényen először március végén, vagy április elején a hat, másodsorú pedig júniusban az öt, fehérhéjú tojását. A második költésre mindig más fészket épít, még pedig, ha nem háborgatják, legtöbbször az első mellett.

A költést, fiókanevelést a hím és nőtényen közösen végzik. A kirepült fiókák tollazata az öregekétől rozsdavörös színével különbözik s csak az őszi vedlés után sötétedik meg. A fiatalok ivarérettégüket már a következő tavaszon eléri. A fészket rakott vizirigópárnák meghatározott táplálkozó területe van, honnan még a fajtabelieket is elűzi. Télen táplálkozó területét nem tartja rendesen. Ilyenkor — főleg ahol kevés van s a táplálék is gyér, — nagyobb területet is beköborol. Estére azonban mindig visszatér kiválasztott hálóhelyére.

Tapasztalatom szerint a nyerce természetes ellensége. Ennek ürülékében a Garadna patakban, kivált télen, gyakran találhat maradványait. A garadnavölgyi tógazdaság költőházának eresze alatt levő fészket a vándorpatkány pusztította el. Ugyancsak a Garadna patak egyik hídja alatt levő tojásos fészket pedig a kőszapocok dulta föl. Madarak közül a karvaly, kaba- és vándorsólyom fészke mellett találtam maradványait. Egy vizisikló pedig három darab frissen elnyelt fiókáját hánnya ki. Egyszer egy 1/2 kgr-os himpisztráng gyomrából vettem ki egy párnapos fiókáját, amelyik a közeli híd alatt levő fészkekből eshetett ki. **Legnagyobb ellensége azonban a tudatlan ember, aki indokolatlanul halomra lövi, vagy más módon pusztítja.**

Régebbi időkben u. i. minden állatot, — mely a víz közelében élt, minden alapos ok nélkül, halakra károsnak tartották s ezért könyörtelenül irtották.

Ez volt a helyzet a vizirigónál is. A hazai vizirigó állomány pusztításának mérvére nézve elegendő csak egy, nyomtatásban fentmaradt, adattal rávilágítanom. A Coburg hercegi uradalom vadászati viszonyainak ismertetése szerint (megjelent Jolsva 1910) az uradalom területén 1890—1909 között 3,531 drb. vizirigót irtottak ki, pedig a halaszvizeket nem is nagyon gondozták.

Nem tudom, hogy a vizirigó igen káros (?) voltát honnan vették, mert a rávonatkozó szakirodalomban erre adat egyáltalán nincs. Bizonyítására idézem is a szakirodalom megfelelő részét.

Chernel I. („Magyarország madarai“ 1899, p. 694—698) külföldi vizsgálatokra hivatkozva a következőket írja: „Kisült, hogy a „Főleg halacszkákat, halikrákat pusztító“ — mánt vádlót szelvényben hangoztatták — csak mellesleg eszik halat és ikrát, mert főképpen vízi rovarokból, vízi poloskák, alsóbb-rendű rákokból, szitakötők, és ezek álcáiból, férgekből, kukacokból kerül ki élelme“ „szó sincs tehát arról, hogy a pisztrángtenyésztetnek megbélyegzett károsítója, s habár néha sikerül is neki egy-egy halat fogni, valami jelentékeny kárt nem tesz. Hiszen az is bebizonyosodott, hogy ami halat elemézt, az legtöbbször silány, nem sokat érő, mert haszontalan fajú“.

Utána Brohm: „Az állatok világa“ c. munkában (1902. p. 70—75.) találunk táplálkozásáról adatokat, melyek a következőképpen szólnak: „Élelme vízi rovarokból, vízi poloskák, alsóbbrendű rákokból, szitakötők, és ezek álcáiból, férgekből és kukacokból, télen esetleg silány halacszkából áll“.

Madarász Gy. dr. („Magyarország madarai“ 1899—1903. p. 116—119.) a következőket írja: „Hegyi patakok mentén tartózkodnak, szorosan vízi életet folytatnak s vízi csigák, vízi rovarok — és ezek álcáiból és férgekből álló táplálékukat a víz alá bukva, nagy ügyességgel kerítik elő a víz fenekéről. Az a pusztítás, melyet állítólag a halállományban visznek véghez, többszörös vizsgálatok folytán, lényegtelennek bizonyult“.

Herman O. „A madarak hasznáról és káráról“ c. munkájában (1914. p. 231.) így ír: „Kizárólag a hegyvidék madaraihol szorosan a sebespisztrángos vizekhez illeszkedik, akkor is, ha a patak hal tekintetében néptelen. Eppen ez bizonyítja, hogy nem hall táplálkozik“.

Lovassy S. dr. „Magyarország gerinces állatai“ c. munkájában ezeket említi: „Tápláléka a vízben élő s részben halivadékok pusztító apró állatok (apró rákfélé, vízi poloska, tegzesek szitakötők lárvái, féreg, apró csiga). Megfogja az apró halivadékokat is, de csak csekély mennyiségben és csak az értéktelenjét, mért a sebespisztrángot alig tudja elkapni“.

Végül, Varga—Mika: „Természetes pisztrángos vizeink hasznosítása“ c. munkájukban (1942. p. 78.) foglalkoznak vele érdemlegesen. „A hegyi pa-

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
5,	104,	179,	84,	28,	23,	13,	10,
darab gyomorban							
1,	16,	13,	3,	1,	2,	—	2,

Ebből a kimutatásból kitűnik, hogy csak 8,5% fogyasztott halat. Sajnos a maradványok olyan rossz állapotban voltak, hogy azokat a fajtabel meg határozni egyáltalán nem lehetett. A kimutatás igen szemléltetően mutatja a vizirigó halfogyasztását s annak csekélyességéről mindenkit meg is győzhet. Rendszeres halfogyasztását különben csőr- és lábalkata is teljesen kizárja.

Mint fentebb említettem, magam is évek óta figyelem a vizirigó természetes életmódját és táplálkozását, tehát megfigyeléseimből egynéhányat ismeretek.

A garadnavölgyi tógazdaság tavaiból a csfkogárlárvát egész nyáron fogyasztja. Fiókanevelés alatt, aránylag rövid időn át, 10—15 darabot is kiesz a vízből s vízi fészkebe. Ugyancsak észleltem a vizirigó nagymennyiségű tegzesszitakötőálcá fogyasztását is. A tavak partján sokszor kosárszáma találtam az üres tegzektet, miből az álcákat a vizirigó húzgálta ki s fogyasztotta el, vagy táplálta fiókáit. Varga—Mika említett körfogatását sohasem tapasztaltam. Ez, a madár gyenge testalkatánál fogva, legfeljebb csak apró kavicsok megfogására terjedhet ki. Különben sincs ilyen munkára rászorulva, mert mint fentebb említettem, csak bótápláléktermő patakok mentén él. Itt pedig állandóan nyüzsg a vízben a tegzesálcá, bolharák, kérszálca stb., amelyekből táplálékát könnyen összeszedheti.

A természetes vizekben való pisztrángokra és ivadékok rendszeres fogyasztását sohasem tapasztaltam. Az ikrához nem férhet, mert azt jól tudjuk, hogy a termékenyítés után a nőtényen homokkal, kavicssal takarja be. A kikelt szikzsacsok ivadékhöz sem juthat, mert ez kisebb-nagyobb kövek alá húzóva fekszik a fenéken, ahol védelmet talál. A nagyobb egészséges ivadékok pedig már úgysem tudja elfogni. A beteg, sérült, vagy rendellenes fejlődésű ivadékok azonban elfogja s el is fogyasztja. Szerintem csak ezekből adódhat a Vollnhofer vizsgálatainál talált 8,5%-os halfogyasztás is, valamint mások vizsgálatai szerint a vizirigó gyomrában talált halmaradványok egy része.

Egészen más azonban a helyzet a mesterséges tenyésztetekben, vagy az innen szabadvízbe kikerülő, zsenge ivadéknál. Itt már tényleg vannak megfigyeléseim ivadékfogyasztásairól. Ha a költőházba beszabadul, a sekélyvízű költőedényekben nyüzsgő ivadékok már könnyen zsákmánya lehet. Ugyancsak kiszedi a szabad vízbe helytelenül kihelyezett és megbódult ivadékokat is. Ha pedig egy telepen betegség üti fel a fejét, a betegek közül, vagy oxigénhiány miatt a víz színén, a szélekhez közel százával,

takok mellett él a vízi rigó (Hydrobata cinclus L.) A pisztrángos vizek tulajdonosait nagyon nehéz meggyőzni arról, hogy a csinos, kedves madár a halállományban semmiféle kárt sem okoz. Számos gyomorvizsgálat kiderítette, hogy táplálékul apró rákfélék, kérsz- és szitakötő lárvákat, csigákat, férgeket fogyaszt. Minthogy táplálékának jórészt a vízben fekvő kövek fel-forgatásával (?) szerzi, még a pisztráng versenytársának (konkurrensének) sem tarthatjuk. Ha némelykor el is kap egy-egy apró, főleg beteg, vagy sérült halat, ezzel alig okoz kárt. Ritkasága(?) is megkívánja minden természetkedvelő halásztól, hogy ne üldözze és ne pusztítsa.“

Utoljára hagytam, az időrendet megbontva, Vollnhofer P. „A vizirigó: (Cinclus cinclus L.) halgazdasági jelentőségéről“ című, az Erdészeti Kísérletek 1906 p. 1—81. nagy és a világirodalomban is egyedül álló munkáját. A szerző a Földművelésügyi Minisztérium rendeletére az év minden hónapjából és az ország különböző vizei mellől származó 482 drb. vizirigó gyomortartalmát vizsgálta meg. És, hogy ez a vizsgálat milyen eredménnyel végződött, mi sem mutatja jobban, hogy még befejezése és nyomtatásban való megjelenése előtt, már 1904-ben a minisztérium madarunkat a védettek közé sorozta, mert a gyomrokban Vollnhofer is túlnyomólag csak a fenti irodalomban idézett: alsórendű rák, féreg, bogár és csiga táplálékot talált. Igen érdekes a havonkinti halfogyasztásra vonatkozó kimutatása, ami megérdemli, hogy idézzem.

IX.	X.	XI.	XII.	Hónapok; a vizsgált állatok száma, összesen: 482.
11,	9,	8,	8	
volt hal				
1,	2,	—	—	41.

ezrével keringő, vagy már fel is fordult ivadékból azonban már igen sokat kieszedhet. Ezzel azonban inkább hasznot

A vizi rigó. (Cinclus aquaticus juv. L.) Nagy Gyula felvétele.

Gyöngyössolymos 1941. június 3-án.

hajt, mint kárt okoz, mert esetleg a ragály továbbterjedését gátolhatja meg.

Egészséges ivadékok, vagy ikrá nagyobb-mérvű fogyasztását szabadvízben tehát határozottan tagadom. Ennek még az a tény is ellentmond, hogy a legtöbb megfigyelő, csak őszi és téli halfogyasztását észlelte. Holott őszi és téli időszakban fejlődött ivadékok föltétlenül kinő a szájjából. Ugyanakkor az ilyenkor még mindig apró, tehát a vizirigó számára elfogható, rosszfejlődésű ivadékok pedig nem kár. Legalább nem rontja az állomány fejlődő képességét. Ezzel szemben a pisztráng életársainak (fejesdromolykó, sulytásosküz, petényi márna stb.) ivadékaik ilyenkor még egészen kicsinyek s a pisztrángivadéknál lényegesen lassúbb mozgásúak is, — főleg késő őszi és télen, — úgy, hogy ezekből könnyen és bőségesen kielégítheti esetleges táplálékszükségét.

Mindezekben a megfigyeléseken kívül még kísérleti etetések is végeztem. Fiókákkal epúgy, mint öreg madarakkal, és mindig egyező eredményre jutottam. A tisztán halhússal táplált fiókák a tollasodás kezdetekor minden esetben föltétlenül elpusztultak. Míg a vegyes táplálékon tartottak egészségesek maradtak és felnőttek. Ugyanez a helyzet a kifejlődött madaraknál is. A csak hallal táplált vizirigók legfeljebb két hónapig fogyasztották szívesen a halakat, de ha ezt tovább is erőszakoltam, lesóványodtak, tolluk borzas, szín-

telen lett s rövidesen el is pusztultak. Az elmondottakból tehát a következőket vonhatjuk le: A vizirigó kizárólag pisztrángnak is alkalmas, táplálékban bővelkedő, hegyi patakok mellett él, anélkül, hogy táplálkozásával annak versenytársa lehetne. Az ivadékok pusztító lárvák fogyasztásával még inkább hasznot hajt. Halfogyasztása pedig kizárólag a pisztrángivadék beteges, sérült, vagy rosszul fejlődött egyedeire, vagy a pisztránggal egy életében élő értékelen, sokszor káros halak ivadékaira szorítkozik. Szabadvízben, az egészséges állományban, sem ikra, sem ivadék képében kért soha nem tesz. Ezért tehát sehol sohase pusztítsuk. (Különben a törvény is védi.)

Megállapítható tehát az is, hogy a vizirigó nagy károosságának meséje csupán a téves és felületese megfigyelések következménye. Azért arra kérek mindenkit, hogy a szabadtermészetben lefolyó jelenségeket mindenkor minél alaposabban figyeljék meg s azokat minden alkalommal tárgyilagosan bírálják el s csak akkor nyúljanak irtóeszközök-höz, ha ezek alapján 100%-ig megbizonyosodtak valami állat feltétlen károosságáról. Sohase felejtjük el, hogy a Természetben minden élőlénynek meg van a maga rendeltetése és mai tudásunk hiányossága mellett megtörténhet, hogy bizonyos állatok kiírásával csak több kárt okozhatunk, mint hasznot hajthatunk.

(passzív), s ahol megtelepedtek, akár tetszik nekik, akár nem, ott élniök vagy pusztulniök kell. Ezt a felfogást a „determinizmus“ hívei vallják. Ezek nem gondolják meg azt, hogy a tapogatók végének különleges berendezkedése nem hiába való jelenség.

Függetlenül attól, hogy melyik felfogást fogadjuk el, meg kell állapítanunk azt a valóságot, hogy a lárvák csak ott telepedhetnek meg, ahol víz van. Szárazon azonnal elpusztulnak.

Mint a második képen látjuk: a mészkőparton sok a függőlegesirányú repedés, rés. Ezek a hasadékok úgy keletkeznek, hogy a sziklára kilocsanó hullám vize lassan oldani kezdi a szikla anyagát. Segítségére van ebben a felülről aláhulló csapadék is. Ezt a függőleges irányú kimaródást műnyelven *karrosodásnak* nevezük. Az Adria partján számos helyen megfigyelhetjük. — A harmadik képen azt szemléltetjük, hogy miképpen telnek meg ezek a repedések tengervízzel. Dagály és hullámjárás ugyanis telelocsolja a sziklák réseit-repedéseit-zugait. A dagállal és hullámjárással együtt igen nagy tömegben kerülnek ezekbe a repedésekbe a tenger vízében lebegő életet élő állati és növényi parányok (plankton, nanoplankton).

Az első képen lerajzolt lárvácska is lebegő életet él addig, míg fejlődésében el nem érkezik ahoz a fokhoz, hogy letelepedjék és úgynevezett imágóvá* fejlődjék. Mivel a lebegő társadalom tagja, a hullámmal és a dagállal együtt kikerül a parti sziklák repedéseibe, zugaiba. E parányi szervezeteknek a tengervízzel megtelt parti repedések kitűnő életterek, ha nem tartoznak a kifejezetten mindig szabadonúszó tengeri társadalomhoz. Ezek ugyanis rövid időn belül elpusztulnak. A parti szervezetek azonban megtapadnak és tovább fejlődnek.

TÖRPE AKVÁRIUMOK A SZABAD TERMÉSZETBEN.

Írta: Kolosváry Gábor dr.

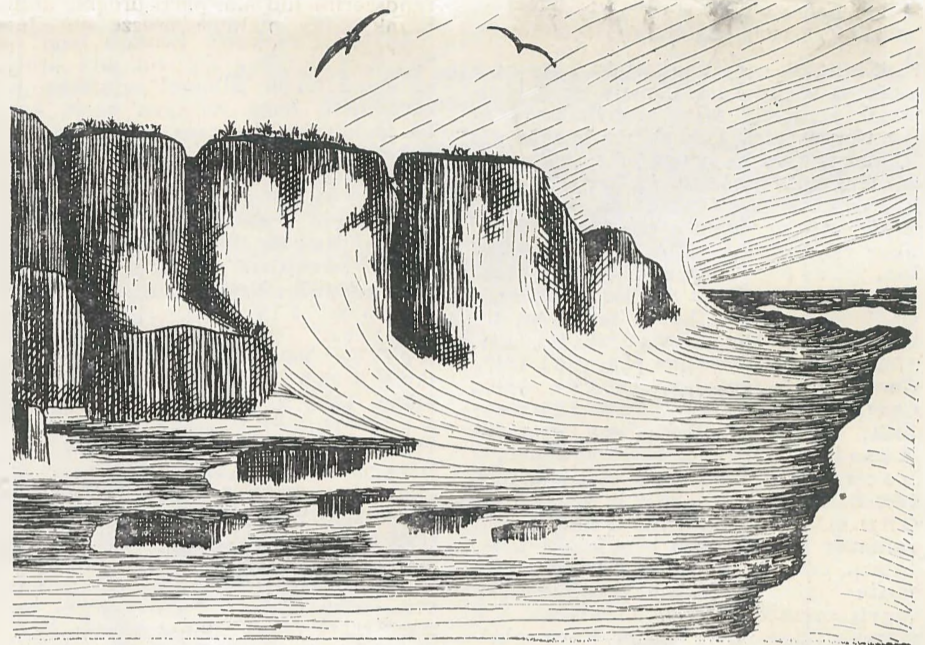
Járunk-kelünk a sziklás tengerparton. Jobbra-balra nézdegélünk. Csend van, apály ideje. A nyári nap fejtünk felett erősen süt. A víz széle csak olykor loccsan egyet-egyet. A levegőben lomha sirályok kárognak. A virágzó macchia buja illata száll felénk. Távoli szemhatáron egy hajó kúrtójából vékony füst-csik marad vissza. Az ég és a tenger mély-kék. A víz és a zöldelő macchia között a mészkőpart fehéren villog a napfényben. Mosolyog a természet és mutatja gyönyörű hófehér fogorát.

Sziklára ülünk és a sziklafalak zege-zugos útvesztőit jobban megnézzük. Amit látunk, igen érdekes. Első pillanatokban azonban észre sem vettük. Repedésekben, mély, nyirkos hasadékokban különféle élőlényeket fedezünk fel. Schäfer is hasonló jelenséget figyelt meg. Az Északi-tenger partján Echardehornél (Innenjade), ahol a tengerpart téglafallal van kiépítve, arra lett figyelmes, hogy a téglák közötti résekben igen sok *Littorina*-csiga és tengeri makk (*Balanus*) lakik. Ugyanez a jelenség tapasztalható más, kővel, vagy kavicsal kiépített parvédelmeken.

Vajon mi kényszeríti ezeket a kis tengeri szervezeteket arra, hogy repedésekbe bujjanak? Ha közelebbről közvetlen kis világukat is megszemléljük, azonnal észre fogjuk venni, hogy az nedves. De hát nem csak a tengerparton, hanem a nagy természetben mindenütt, ahol rés, repedés van, a közvetlen környezet nedvesebb mint a szomszédos felülrészek, melyeket a nap és a levegő jobban kiszárít.

Az árapályövben, ahol a repedések körül tengeri növénykék (pl. *Fucus*) telepednek meg, nedves árnyékukban gyakran tanyázik a *Littorina*-csiga, parti ászka, algák, s a csillagos tengeri makk (*Chthamalus*). Magának a nedvességnek észlelése azonban nem elegendő arra, hogy a helyhez kötött életet élő szervezetek előfordulását a parti résekben és repedésekben megmagyarázhatassuk. Új életet élő kifejlesztett állapotok és növények a nedves helyekre cselekvőlegesen visszahúzódnak már nem tudnak. Hogyan jutnak azonban mindennek dacára ide?

Vannak kutatók, kik azt állítják, hogy az élő életet élő szabadonúszó lárvái cselekvőlegesen (*aktív*) választják ki kis otthonukat. Ezek az állatfajok tehát már „gyermekkorukban“ gondoskodnak magukról és „igen bölcsen kell választaniok“, hogy az esetleg rosszul megválasztott helyen később el ne pusztuljanak. En-

3. ábra. A sziklákon megtörő tajték állandóan megtölti a parti repedéseket vízzel.

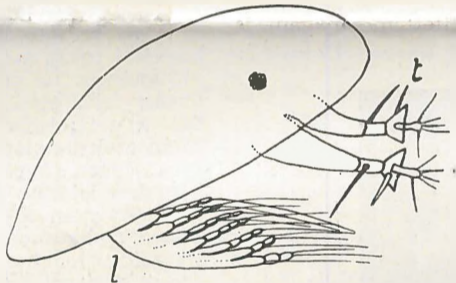
Ifj. Kolosváry Bálint rajza.

Parányi, törpe akváriumok keletkeznek tehát a part repedéseiben és zugaiban. E törpe akváriumokban a lárvák nyugodtan megtelepednek. Amíg a kis akváriumokból a víz lassan kiszárad, addig ők megkezdik meszes héjuk elválasztását.

Ha puha testük köré már parányi mészpáncélzat épült, túljutottak vele a „Rubiconon“. Tartós hullámveréses időben pedig a törpe akváriumok vize állandóan felújul. A törpe akváriumokban bőven akad táplálék is. Ez a táplálék főleg szerves anyagú lebegő-iszappból, vízben oldott szerves anyagokból, kova- és mészmószatokból, valamint *Foraminiferák*ból áll.

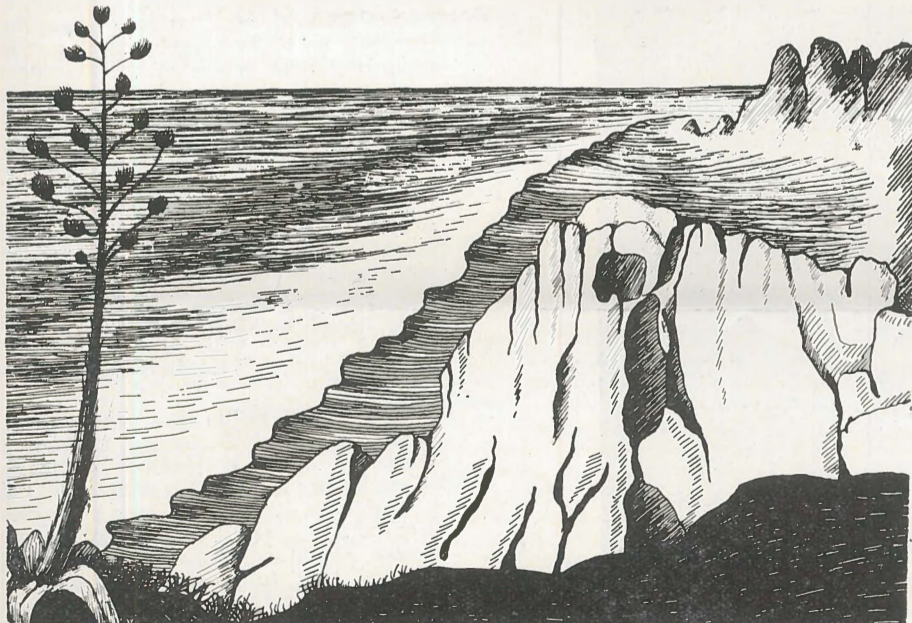
Egy-egy ilyen törpe akvárium valóságos óceán a kis lények számára, s ahány milliárdnyi repedés van a partokon, annyi milliárd kis óceán vízében éli világát a lebegő lények és a lárvák társadalma. Ezek az apró óceánok, ezek a törpe akváriumok tehát a repedésekbe visszahúzódtott szervezetek részére még akkor is kitűnő életterek, ha a könyörtelen valóságban csupán cseppek az igazi tengerben.

* Imágónak (lat.: imágó, -inis = kép) az átalakulással (metamorphosis) fejlődő állatoknál a végső, teljesen kifejlett, vagyis a szülőkhöz teljesen hasonló alakot nevezik. Az alsóbbrendű rákoknál — ilyen az itt említett tengerimakk is —, az átalakulás állomásait: pete — többféle lárvá alak — imágó. A rovaroknál általában pete-lárvá-báb-imágó az átalakulás sorrendje. (Szerk.)

1. ábra. Megtapadásra kész *Cypris*-lárva. t. = tapogató; l. = lábak. Szerző rajza.

nek a cselekvőleges választó-képességnek hirdetői közé tartoznak Hentschel, Visscher és Neu, neves tengerbiológusok. Felfogásukat nem csak tapasztalatra alapítják, hanem arra is, hogy a lárvák tapogatója végén kialakult különleges képletekhez tartozó idegvégződéseket találtak. Első képükön egy ilyen kis lárvát látunk. Ennek tapogatóin (t) viszonylagosan hatalmas tüske- és sörteképződmények vannak. Ezek különleges idegvégződésekkel állanak összefüggésben, s mint fel-

2. ábra. Függőleges repedések és rések kínálkoznak a partokon törpe akváriumok számára. Ifj. Kolosváry Bálint rajza.

vevő antennák közlik a lárvával a terep sajátosságait, melyek a letelepedés útjában állanak, vagy azt éppen kedvezővé teszik.

Más kutatók ezzel szemben azt hirdetik, hogy a lárvákat csak a vízmozgás sodorja oda, ahol aztán megtelepedni kénytelenek. Letelepedésük tehát sorsszerű

GUMICSZIMA-BESZERZÉS.

A Semeperit céggel folytatott tárgyalásunk eredményeképpen sikerült több pár lágycsigáig erős német gumicszimat biztosítani, sajnos igen magas, 271. 10 P-ös áron, továbbá, gazdacszimat, 138. 40 P-ös ÁOK áron. Tapjaink május 20-ig vehetik át. Igénybejelentés az OHE-hez (II. Kosuth L. tér. 11. II 225.) nyújtandó be, kiutalás esetén befizetési lapot küldünk.

Azonkívül tárgyalásokat folytatunk Németországból behozandó egységes gumicipők átvételére is, melyekből valószínűleg nagy mennyiség volna biztosítható.

K. Gy.

CIROKMAG-KIUTALÁS.

A Hűvellyforgalmi Központ május elején osztotta ki a cirokmagot. A cirokmag alapára 38 P., amelyhez kereskedői haszon, valamint az időközi árlepcső folytán kb. 9 P. további költség járul.

A Mindszenti Mezőgazdasági Termelő stb. Szövetkezettel tárgyalásokat folytatunk további nemesített olasz cirokmag átvételére is, igyekezzünk a vetőcirokmag árat lehetőleg csökkenteni.

Remény van arra, hogy a Budapesti Közlöny január 25-i számában megjelent 700.700/1944. K. M. sz. r. 7. §-ában megállapított 48 P-ös termelői cirokvetőmagáron sikerül tógazdaságaink ré-

szére kisebb mennyiségű további cirokmagot biztosítani.

K. Gy.

VADGESZTENYE ETETÉS.

Az OHE még a múlt év őszén, a súlyos haltakarmány helyzetre való tekintettel, felhívással fordult tógazdáinkhoz vadgesztenye beszerzése és takarmányozása ügyében. Sikerült is egyik terménykereskedő útján több vagon vadgesztenyét biztosítani. Azonkívül esetleg több más tógazdaságnak is módjában volt vadgesztenyét beszerezni.

A haltakarmányozással kapcsolatban felhívjuk tógazdáink figyelmét arra, hogy vadgesztenye Alkaloid Saponin tartalma miatt darálva és kilugozva etethető, akként, hogy az áztató vizet leöntjük róla.

Ezúton kérjük tógazdáinkat, hogy a vadgesztenyés etetési kísérleteikről feljegyzést készítsenek és az eredményeket közöljék a „Halászat“ Szerkesztőségével, hogy a jövőben esetleg más tógazdaságok is előnyösen használhassák fel a vadgesztenyét, ha a takarmány helyzetük az idejéhez hasonlóan alakul.

Ajánlatos volna a vadgesztenyével kezdeni az etetést, majd esetleg más takarmánnyal vegyessen is, ha nem tapasztaljuk, hogy a halak válogatva csak a jobb takarmányt veszik fel.

K. Gy.

SZÉLES KÁRÁSZ — KESKENY KÁRÁSZ.

A tudomány két kárász fajt (speci-
es) ismer. Az egyik az arany kárász
(*Carassius auratus* L.) a másik a közön-
séges kárász (*Carassius carassius* L.). Az
aranykárász típusos alakja Kelet-Ázsia
lakója, míg a tipustól elütő, megnyúlt
alakú, alacsonyabb hátú formája (*Ca-
rassius auratus gibelio* Bloch) Kelet-
Ázsián kívül Ázsia középső és nyugati
részén előfordulva Európában is meg-
található. Az eddigi vizsgálatok bizto-
san Európában csak Oroszországból
(Sabanijev), Lengyelországból (Ga-
sowski) és Bugáriából (Jaczó)
mutatták ki. Ezek a területeken együtt
fordulnak elő a közönséges kárászsal,
mely Európában és Ázsiában honos, de
mint Dr. Jaczó vizsgálatai kimutat-
ták Ázsiában kelet felé a Lena folyó az
utolsó lefolyása. Berg vizsgálatai sze-
rint az Aral-tó környékén, ill. az Amu-
és Szir-darja torkolatában a közönséges
kárász nem él és itt is, mint a Lena fo-
lyótól keletre csak a *Carassius auratus
gibelio* Bloch. található.

A kutatók megállapították, hogy nem
csak az arany kárász, mely az akvári-
umok igen sok fajta aranyhalának az
ősi típusos alakja, hanem a közönséges
kárász is igen hajlamos arra, hogy kül-
ső tényezők hatására az eredeti külső
alakja kismértékű változáson menjen át.
Ezért van az, hogy a régebbi kutatók,
akik rendszerüket főleg a külső alak-
tani (morphologiai) bélyegeik alap-
ján építették fel, a kárászoknak ezen
elváltozott egyedei külön fajként ír-
ták le. Ezek: *Carassius gibelio* Bloch,
1783., *Carassius humilis* Heckel 1840.,
Carassius bucephalus Heckel 1840.,
Carassius moles (Valenciennes)
1842., *Carassius gibelio* var. *minutus*
Kessler 1856., *Carassius oblongus*
Heckel und Kner 1858. Azonban már
1863-ban Siebold azt a véleményét
fejezi ki, — amit még ma is általános-
an vallanak, — hogy ezek nem külön fajok,
hanem csak az egyetlen *Carassius ca-
rassius* fajnak a változatai (varietas),
vagyis ezért ezek csak közönséges ká-
ráznak (See- oder Teller-Karassche),
vagyis a kárász típusos alakjának (*for-
ma typica*) megnyúlt alakjai.

A megnyúlt alak létrejöttének oka a
legtöbb kutató szerint az, hogy míg a
táplálékú vízben a magashátú típusos
kárász megtartja eredeti alakját, addig
a szerintük táplálékban szegény, sekély,
erősen iszapos tavakban, mocsarakban
és lápos vizekben (Teich, Tümpel, Moor)
élő kárászok alacsony hátúak, kicsinyek
és éhezők maradnak (Hungerform). En-
nek a feltételeknek az alapján szerepel
még ma is a német irodalomban a See-
karassche (mély tavaszi kárász), széles
kárász és a Teichkarassche, vagy Gie-
bel (sekély tavi kárász), keskeny kárász
elnevezés.

Ez két elnevezés a két szélső formát
jelzi, azonban az átmenetnek teljes sora
ismert már a két szélső alak között.
Ezért nehéz igen sok esetben eldönteni,
hogy az éppen kézbe kerülő kárászegyed
még a széles, vagy már a keskeny kárá-
szok közé tartozik-e.

Berndt német bűvár örökléstanai vizs-
gálatai alapján kimondta, hogy mind-
azok a kárászok, melyeknél a testmagas-
ság: fejhosszúság arányszám 1,55, vagy
ennél kisebb, akkor a keskeny kárászok
közé, ha ez az arányszám 1,55-nél na-
gyobb, akkor a széles kárászok közé
tartoznak. Kísérletei alapján Berndt
megállapította azt is, hogy az európai
vad-kárászok (*C. carassius* és *C. gibelio*)
nem tiszta modifikációk, mint azt az
emberek szívesen feltételezik, hanem a
főbélgyöküket, vagyis a testmagasságukat
bizonyos fokig biztosan örökítő típusok
vagy fajták. (Rass), vagyis két jól el-
különült formát alkotnak. Kísérletei se-
rán nem sikerült, vagy csak igen kis
mértékben, a két alak lényeges meg-
különböztető bélyegeit jó, vagy rossz
körülmények között való tartással mó-
dosítani.

1938-ban, vagyis tíz évvel Berndt
vizsgálatai után, valószínűleg azokat
nem ismerve, Zilahi-Sebess szeged-
környéki kárászokon végzett vizsgálatai
és megfigyelései alapján a következő
következtetéseket vont le:

„1. Az itt fennálló viszonyok alapján
nem tételezhető fel az, hogy a keskeny
kárász csak a hiányos táplálkozás miatt
satnyán kifejtett széles kárász.

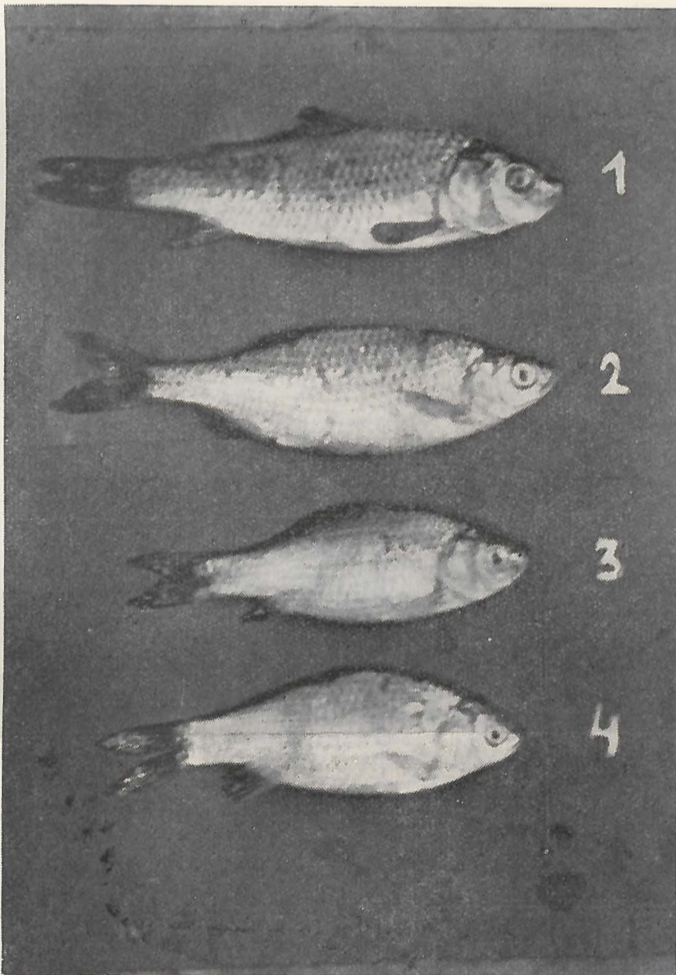
2. A termet kialakítása szempontjából
nem lehet fontosságot tulajdonítani az
élősködőknek.

3. Nem csak a folyóvizekben, hanem
az állóvizekben élő kárászok is gyakran
alacsonytestűek.

4. A széles, illetve alacsony termet
valószínűleg szülőkről utódokra örököl-
dik és ha ez így van, abban az esetben
a keskeny kárászt legalább mint variet-
ást el kell különíteni rendszertanilag a
széles kárásztól.”

Zilahi-Sebessnek ezeket a
megállapításait, illetve csak az 1. és 4.
pontban foglaltakat kívánja megcáfolni
egy névtelen író a Halászat ez évi ápri-
lusi számában „Széleskárász-Keskeny-
kárász” c. cikkében, ahol határozot-
tan kijelenti az általa végzett etetési
kísérletek alapján, hogy „... a keskeny-
kárász nem varietás, csupán a széleská-
rász rossz táplálék és lesóványodott alak-
ja.” A cikkében két képet is közöl. Ez
a szerencse, mert csak így lehet meg-
állapítani azt, hogy bár a névtelen cikk-
író teljes határozottsággal ellentmond
Zilahi-Sebessnek, mégis mind-
kettőjüknek igaza lehet(?). A közölt 2.
sz. kép. egy kiéhezett és lesová-
nyodott széles kárászt ábrázol. Ezt
jól meg lehet állapítani a hátvonalról,
főleg annak hátúszó előtti kimeztett
részéről, a csaknem homorú hasi von-
alról és az „öreg arc”-ról, ami szintén
az éhező halak jellemző sajátja. El-
képzeltető, hogy az ilyen halat, kellő
bő táplálással, ha csak már nem ré-
ső és nem pusztul bele az éheztetésbe, még
fel lehet hizlalni széles kárásznak. Azon-
ban, ha megnézzük a keskeny kárász-
nak, illetve a keskenykárásznak tartott
gibelio, *humilis*, *bucephalus*, *oblongus*
nevű kárászoknak az irodalomban eddig
közölt ábráit. (Ezek közül néhányat itt
felsorolok: Fischer, 1931, 18. kép;
Fritsch, 1908; Grote-Vogt-
Hoffer, 1908; Herman, 1887, III.
tábla, 9. rajz; Illustriertes Fischerei Le-
xikon, 1936, p. 165; Johnston, 1907,
p. 13—14; Kyle—Ehrenbaum,
1927, p. 73; Lampert, 1910, p. 671;
Raschke; Walter, 1913, Tafel 34.),
akkor azt találjuk, hogy ezek közül
egyik sem mutat éhező alakot, hanem
csak alacsonyabb hátú, nagyobb fejű,
de az éhezés jeleit magán nem viselő
alakokat. Vagyis megállapítható az, hogy
a névtelen szerző keskenykárásza nem
más, mint éhező széles kárász, de a
többi fent felsorolt szerzők kárászai
tényleg keskenykárászok és nem a szé-
lesnek lesóványodott éhes alakjai. Azon-
ban a névtelen szerző példája és példá-
nya nem zárja ki azt a lehetőséget,
hogy a megnyúlt alakú keskeny kárász
több más ok mellett, ilyen éhezés
miatt nyúltabb alakú széleskárász utó-
daként keletkezhetett, — ennyiben van
igaza a névtelen cikk írójának —, de

akkor fogja el ha ezek közvetlenül
előtte vannak és a lélekzövízzel együtt
szájába kerülve a kopolytű ívek „var-
sájában” fennakadnak. A pontytól el-
térő táplálkozás módra lehet következtet-
nem a magam. Bulgáriában, (Szind-
del-tó), végzett megfigyeléseimből is. A
vizsgált tóban ponty (*Cyprinus carpio*
L.), piros szemű kele (*Scardinius ery-
throphthalmus* L.) az arany kárász meg-
nyúlt alakja (*Carassius auratus gibelio*
Bloch) és közönséges kárász (*Carassius*

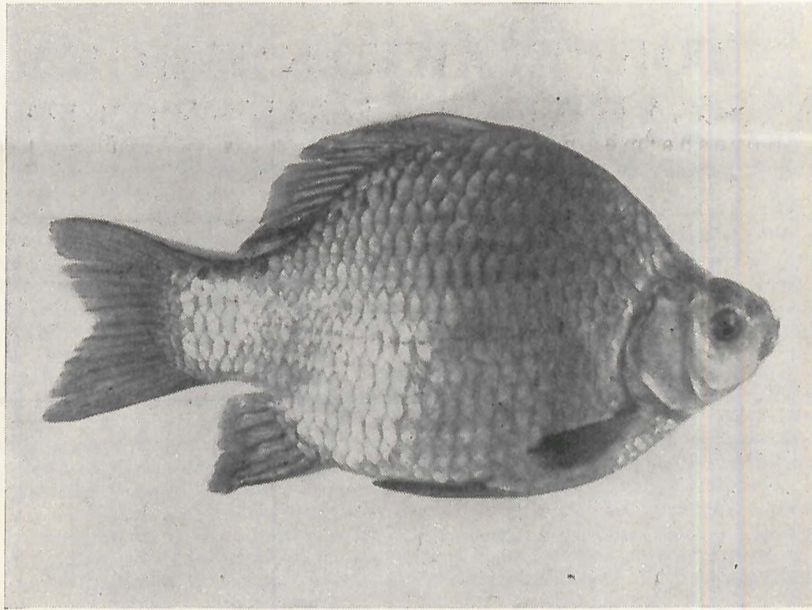

1. kép. 1. Ponty, 2. Piros szemű kele,
3. Keskeny kárász, 4. Ezüst kárász.
Dr. Jaczó Imre felvétele

ezt a megnyúlt alakot, mivel a kárászok
úgyis hajlamosak a módosulásra, to-
vább örökíthetik és így egy állandóan
megnyúlt alakú népszerű (populáció)
keletkezhet. Ez utóbbi pedig Zilahi-
Sebess vizsgálatait ill. feltevését iga-
zolja.

Itt kell megemlékezni arról a lé-
nyeges tévedésről, ami a legmodernebb
irodalomban is még mindig szerepel és
egyéb komoly tévedésre adhat alkalmat.
Ez pedig az, hogy a kárászt a ponty és
általában a főfenék állatvilágával élő
halak táplálék-verseny társának tartják.
Ezt a tényt alapul véve írják a kárász-
ra vonatkozóan táplálékban szegény vi-
zekről, vagyis feltételezik, hogy a ká-
rász fő táplálékát az iszapan élő férgek
és rovarláncok képezik. Ez igen nagy té-
vedés, mert gyomortartalom vizsgálataik
alapján (Unger szóbeli közlése; Woy-
nárovich 1939.) megállapították azt,
hogy a kárász a vízben lebegő élőlé-
nyekkel (plankton) táplálkozik. Tápl-
lálékát nem üldözi és így még a plank-
ton nagyobb s ezért aránylag gyorsabb
mozgású, alsóbbrendű rákjait is csak

sa, akkor vagy a pontyoknak is jöltá-
pálnak kellett volna lenniük, vagy a
kárászoknak is soványaknak kellett vol-
na maradniuk. A Szindel-tó sekély,
csaknem mocsaras. Fenekét bűzös rot-
hadó iszap borítja. Mindez felhívja a
figyelmet arra, hogy a keskeny ká-
rász népszerűség, (fajta, populatio,
rassz) kialakításában nem, vagy
nemcsak a táplálék szegény-
ségnek, hanem még egy, vagy
több más környezeti ténye-
zőnek is fontos szerepe van.
Meg kell még emlékezni arról is,
hogy az irodalomban közönséges, vagy
széles kárász rajza- és fényképeként
nem a *Carassius varassius* (L.) típusos
alakját közlik, hanem egy alacsonyabb
hátú, már kissé módosult alakét. (Lásd
a már idézett szerzők rajzait és képeit.)

2. kép. Széles kárász. (*Carassius carassius* L.) lt. = 23 cm., at = 11 cm., 283 g
Dr. Jaczó Imre felvétele.

Ezért érdemesnek tartom a Balatonból
származó és általam típusosnak tartott
széles kárász képét arra, hogy itt be-
mutassam (2. sz. ábra).

A kárász változékonyságra való haj-
lama talán lehetővé teszi azt, hogy egy
gyorsabban és jól nő, nemes alakú
kárász fajtát lehessen kitenyészteni. Ezt
szem előtt tartva igen áldásos lenne,
ha a jövőben létesülő magyar pontyos
tan- és minta tógazdaságban egy-két
kísérleti tavat majd erre a célra is be-
állítanának. Ha ott majd sikerül a fenti
ábrán feltüntetett „igazi” kárászfajtá-
ból a megfelelő kitenyészteni, akkor
talán ezek betelepítésével több és a pon-
tyos tógazdasággal ki nem használható
vizünket lehetne hasznosítani. Ha a te-
nyésztés nem sikerül és „elkorcsosod-
nának”, akkor pedig talán azokra a té-
nyezőkre lehetne a kísérletek közben
fényt deríteni, melyek a keskeny ká-
rász kialakulását szabják meg, és így
nem a gyakorlati gazda nyerne, hanem
a tudományos világ lenne gazdagabb a
csodálatos természet megismerésében.

Dr. Jaczó Imre.

Milyen idős egy sóshering? Általá-
ban alacsonyra becsülik a halak élet-
korát, pedig mint az ezirányú vizsgálá-
tokból kiderül, egy közepes sóshering
legalább 8—10 évet lubickolt a vízben,
amíg utól nem érte a minden heringek
sorsa, a besózás. Két egyszerű jele van
a hering életkorának. Az egyik a pik-
kely. Ezen évenként új évgűrűk kelet-
keznek. Nagyítóval meg lehet őket szá-
molni s ebből megtudhatjuk éveit szá-
mát. A másik „születési bizonyítvány”-t
a fejében hordja a hal. Az egyensúlyi
szervében jobb- és baloldalon egy-egy
mészrögöcske van, amely az egyensúlyo-
zásnak egyik kelléke. Erre évenként új
réteg rakódik. Ahány rétegből vannak
ezek a rögök, annyi idős a hering.
Akadnak közöttük valóságos Mathuzsá-
lemek is.
F. V.

Több mint 5 millió ikra egyetlen csu-
pasz-pontyban. A St. Galleni halászok a
Rajna folyó egy holtágának lehalászá-
sa során egy abnormális alakú kb. 12,5
kg súlyú és kb. 18—19 éves korú csu-
pasz-pontyot fogtak. A kifogott potyka
hossza 80 cm volt és igen nagy lelógó
hasával tünt fel, melyet felvágva ki-
derült, hogy abban 5 kg súlyú és szám-
szerint több mint 5 millió drb ikra
volt. (1 gr súlyban 1050 drb-ot számol-
tak meg). Persze az kérdéses, hogy ezt
a nagy mennyiségű ikrát tavaszig tudta
volna-e viselni, hogy azokat megéretten
lerakhatta. Az ikrák normális maximá-
lis száma egy kg testsúlyra 200,000 drb,
vagyis a fenti hal esetében 2,500,000
drb lett volna. (*Schweizerische Fischerei
Ztg.*)
— cz —

sás, kemény hinár összegyűjtve kupacokba köthető, hol lassan elrohad és tetemes, jó trágyát nyújt. A trágyázáshoz istálló és egyéb trágyát hordunk tavainkba

Június hó. A hó első napjaiban próbahalászatot tartunk, ellenőrizzük halaink fejlődését. — A kikelt és már elég erős pontyivadékokat az ivótóból áthelyezzük a nyújtóba s vegyes darával etetjük. Az ivadékkal mindig vízben dolgozunk, mert szélre-napra igen érzékenyek. — A tavak kaszálását, trágyázását és az etetést folytatjuk (I. május hó). — Azokat a szerszámokat és eszközöket, melyeket a jövő tavaszig nem használunk, rendezzük, kijavítjuk és eltesszük. Hasonlóan járunk el az őszi lehalászáshoz szükséges szerszámokkal és eszközökkel, előkészítjük azokat a bekövetkezendő munkákra. — Az etetés fokozása abban áll, hogy míg májusban csak minden második karónál etettünk, addig most minden karónál bevezetjük az etetést, de legtöbbit a halágyban adunk. Közben a halágyban levő karók számát emeljük, minden karónál etetünk, s így elérjük, hogy őszig pompásan kifüzdött halágyunk lesz, amivel jelentős összeget takarítunk meg, tekintve, hogy a halágy iszaptalanítása a legdrágább.

PISZTRÁNGOS TÓGAZDASÁG.

A lehalászt, osztályozást még május elején feltétlenül fejezzük be, mert erősebb felmelegedésnél, lecsapolásoknál nagyobb veszteségeink lehetnek. — Az ivadékos tavakból a kecskébékát, csikbogárcát irtjuk ki, mert a zsenge ivadékaiban nagy károkat okoznak. — Az etetés rendszerességére ügyeljünk, a melegebb idő beálltakor a hústáplálék romlását akadályozzuk meg. — Nincsen jó tógazdaság jéggel telt verem nélkül. — Megkezdhetjük a piaci anyag értékesítését is. — A csak sebespisztráanggal és pataki saiblinggal működő költőházakat feltétlenül kiürítjük és szárazra állítjuk; teljesen kitaraktjuk, a hiányokat pótoljuk; a szűrőkavicsot kiszedjük és ezután lezárjuk. A szívárványos pisztráng, galóca és pénzespér ivadékokat május hó végéig még a költőházban tarthatjuk, de ezután kiszállítjuk, kihelyezzük. Így június elejére minden költőház lezárva szárazon áll. Azonban a kellő szellőztetésről — főleg a faházaknál — gondoskodnunk kell, a korhadás, dohosodás, penészedés, gombásodás ellen eredményesen csak így védekezhetünk.

NYILTVIZEK HALÁSZATA.

Megújítjuk májusban a lejárt halászejgyűnkét. Sebespisztráng, patakiszajbling már fogható. A magasabb hegységek vizeiben májusban a szívárványos pisztráng, a galóca, és a pér még ívhat. Így alkalmunk van még az ikra gyűjtésére. Júniusban már valamennyi pisztrángféle hal szabadon horgászható. A sporthorgászat erőteljesen megindul, a vizeink védelme, gondozása, ellenőrzése fontos. — Az alacsonyabb szintű vizekbe zugókat, zubogókat, keresztgátakat építünk be, a meglevőket javítjuk ki. A forgalomtól távol eső patakok fölé — a táplálék növelésére — állati hullákat akasztunk ki, hogy a bennük tenyésztő légy álcák a patakokba hulljanak. (Ez a legelősebb természetes táplálékkal való ellátás. — A felmelegedéskor a pisztrángfélék étvágya jelentősen visszaesik s így azok csak a kora reggeli vagy a késő délutáni időben ugranak a csalira. — Az éjjeli orvhalászatra különösen ügyeljünk. — Az alsó szintjében májusban kezdődik a tilalmi idő. Így a halászi társulatok ezen tilalmi időszakot felhasználhatják a vízfolyás, patak, folyó tatarozására: mederkotrás; partvédelem; halászhelyek hozzáférhetővé tétele; a tavaszi áradás okozta kopolyák, gödrök, kimosások bekötése és a főágra (mivel sok hal kintrekedt!); fenékvédelmet biztosítjuk stb.

RAKTENYÉSZTÉS.

A rák fogása májusban tilos még. Az orvhalások — főleg éjjel lámpával — a melegebb sekélyebb helyeken petével telt nőstényeiben nagy károkat tehetnek. Így fokozott éberség szükséges. — Júniusban fogását már a törvény engedi. A rákászathoz — épügy mint a halászáshoz — szükséges a külön halászejgy. Az állományát védő és szerető gondos és szakértő víztulajdonos csak az amúgy is fölösleges, nagyobb termetű hímek kifogását engedheti meg. A kisebb termetű, tehát értékesítés szempontjából kisebb értékű, nőstények még ikrával vagy éppen kikelt ivadékkal terhesek. — Bővebb állományú vizekbe már eladásra is foghatunk. Szállításuk nagyobb távolságra minden veszteség nélkül akkor lehetséges, ha száraz, pormentes szénába, száraz moha közé, szellős kosarakba csomagoljuk a kifogott és szellős árnyékos helyen kiszáritott rákjainkat. — A ráknak mindig van piaca; sohasem lehet eleget fogni! Ezért kell állandóan, fokozott éberséggel ügyelni legnagyobb ellenségére, az orvrákászra.

SPORTHORGÁSZAT.

Általános rész. Május. Az általános tilalmi idő kezdetét veszi. Időnk van rá, hogy ami még felszerelésünkben hiányzik, idejében pótoljuk. — A kubik és anyagödör sohasem lehet halasvíz, hanem haltemető. A szigorú „Halászi Törvény” csak a haltöbbermelés forrása lehet. — Tartuk be és másokkal is tartassuk be a „Halászi Törvényt.” — A horgászat sportja értékes lelki kincseket válthat ki az emberből. — A horgászat sportja tudomány. — Egyfelől megnyugvást ad, másfelől a tudás utáni vágy hatalmas, felémelő érzése ösztönzi a horgászt. — Az igazi horgász mindig hű a vízéhez, de annak sohasem rabja. Az állandó vizenélés szenvedélyé sohasem válik. — A horgászás minden napja: tapasztalat, élmény, tudás és kedves emlék! — A „Halászi Törvény” csak akkor lesz a gyakorlati valóságban teljes, ha vele egyidőben megalkotjuk a „Horgászi Törvényt” is mert minden fejlődés lépést kell tartanunk. — Június. Az általános halfogási tilalmi idő befejeződik. Az ideny megkezdésekor ne horgásszunk takarékoságból tavalyi vagy más túlhasznált zsineggel, damyillal. Próbáljuk ki teherbírását. Tegyük azt félre horgászi célokra. — Tartalékoljuk a búza- és rozslisztet, kukorica szemet. Etetésre durván őrölt kukoricalisztet (srótot), árpát. Június elején tartalékoljunk a jelentkező „Tiszavirág”-ból 10%-os formalin oldatban, hogy aszály esetén is sikeresebben horgászashassunk. — Ha nem eszik a hal és ennek okát hamarjában megállapítani nem tudjuk, egyelőre változtassuk a csalétket. — Ne a nagyobb hal és minél több hal fogására fektessük a súlyt, hanem a halvédelemre. — A horgászat sportja kifejleszti az emberben a mindenséghez és embertársaihoz való alkalmazkodás művészetét. — Akit nem az anyatermészet átfogó mély szeretete tett horgásszá, az nem is horgász.

Horgászat május-június hónap: Sebespisztráng, fejes domolykó, leső harcra, ónos jász, széles kárász, devér keszeg, ragadozó ön, szívárványos pisztráng, tőponty. — Ezek közül a fejes domolykó, ragadozó ön horgászatával már az előzőekben részletesebben foglalkoztunk. A többiekét most részletezzük.

Sebes pisztráng, fogási tilalma: X. 1—I. 10.; jól fogható: III—IX. ivása: október-november, lelőhelye: Hazánk majdnem minden hegyi patakja bővelkedik a legnemesebb hallal. A zugokat kedveli. Horgászásának módja: Dobó horgászás, forgó csalizás; a horog 3—7 hármaságú. Jellemző szokása: élénk ragadozó; földi gilisztával való horgászása sportszerűtlen. Csalija: élő kishal, szöcske, kérészek. műhal, mülégy, villogó. — Fogásait sport szempontból a horgász etika védi.

Leső harcra, fogási tilalma V. 15—VI. 12 jól fogható: VI—XI. ivása: május-június; szereti a csendes, mély, iszapos és gyökeres fenékű vizet. — Horgászásának módja: Többnyire fenékhorgászás; forgó csalizás; usztató horgászás: békával. Horog 8/0—4/0 egyes. Minden, ami él és mozog a gyomrába kerül. Csalija: földi giliszta; béka; lötétű; pióca. Az öreg harcraának egy-egy időszakban állandó leső — és buvóhelye van. A hármaságú horog: 7/0—1 számú. A 0,35—0,50-es damyl 100 m hosszú legyen.

Ónos jász fogási tilalma: V. 15—VI. 12; VI—X. és IV. hó fogható jól, erősen ívik májusban; lelőhelye: a tiszta hűvös víz, a partot nem igen közelíti. Horgászásának módja: usztató horgászás. A horog: 3—7-es egyeságú, 9—11-es hármaságú. — Kis társaságban jár, közel a víz színéhez. Rovarcsalival könnyen megakad. Csalija: Földi giliszta; rovarok. — Fajtája: az aranyos jász.

Széles kárász fogási tilalma: V. 15—VI. 12; jól fogható: II—IV-ig, ivása: május-júniusban. — Lelőhelye: leginkább mocsári hal. Az év nagy részét a víz fenékén iszapturással tölti. Horgászásának módja: Tavasszal-nyáron: usztató horgászás; ősszel-hideg időben: fenékhorgászás. Horog:

7—11-es egyeságú. Csalija: Földi giliszta, kevésbé alkalmas a gombóc és főtt búzaszem. — Sportértéke kisebb.

Devér keszeg fogási tilalma: V. 15—VI. 12; jól fogható: VI—IV. erős ivása: május-június. Agyagos, iszapos, hináros vízfenék barátja. Folyóvizben ritkábban kerül horogra. Horgászásának módja: usztató; usztató fenékhorgászás. A horog 3—7 egyeságú. — Ravasz, óvatos hal, turásával vizet zavar és így könnyen rá lehet találni. Csalija: Földi giliszta, gombóc darabka, főtt kukorica és búzaszem.

A szívárványos pisztráng fogási tilalmi ideje: III. 1—VI. 1, jól fogható: VI—II. — Márciusban ívik leginkább. A sebes pisztráanggal együtt él. — Horgászásának módja: dobó horgászás, forgó csalizás. Horog: 3—7-es hármaságú. — Élénk ragadozó, nem kényes. Csalija ugyanaz, mint a sebes pisztrángé. Jó sporthal. Gyorsan nő.

Tőponty fogási tilalma: V. 15—VI. 12; VI—IV., valamint VII—X. között fogható jól; ivási időszaka: május-június; összes halnevelő nyílt és zárt vizünkben megtalálható, ezért kiadósan horgászható. Horgászásának módja: fenék és usztató horgászás; a horog 3/0—5 egyeságú 7—11 hármaságú. A ponty vízváltozásra érzékeny és mohóbban kap. (Ősz felé a horog mindig kisebb legyen). Csalija: földi giliszta, galacsin, gombóc, főtt kukorica és búzaszem. Fajtái a „tükörös” és a „csupas” ponty.

A „HALÁSZATI ÉV” összeállításában segítségemre lévő közreműködők nagy része csak március hóig állította össze a közlésre kerülhető anyagot, miért is ismételen kérem az elmaradt áprilisi teendőket együtt a folytatást is e hó végéig!!

✂

Társulatok — Egyesületek

AZ ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET 1944. ÉVI ÁPRILIS HÓ 4-I VÁLASZTMÁNYI ÜLÉSÉN jelen voltak: Manninger G. Adolf, br. Bornemisza Ti-vadar, Heincz Pál, dr. Raskó Pál, dr. Unger Emil és Kontur György. — **Kimentettek magukat:** Antalfy Antal, Corchus Zoltán, Dr. Maucha Rezső, Répássy Miklós, Tóth József, Tóth Kálmán, Uzoni László, id. Zimmer Ferenc, ifj. Zimmer Ferenc és ifj. Dr. Szabó Zoltán. — A választmányi ülést a rendkívüli időkre való tekintettel nem tartottuk meg. A jelenlevők, valamint a magukat kimentettek kérték a választmányi ülésnek, valamint a közgyűlésnek bizonytalan időre történő elhalasztását. K. Gy.

A KOMÁROMI HALÁSZATI TÁRSULAT 1944. febr. 19-én tartotta évi közgyűlését. Az igazgatói jelentésnél említésre méltó, hogy 1943. évben 1.998 P kereseti adót fizettek, 50 kg hálóanyagot, 50 kg rézgálicot és 52 pár csizmát kaptak. — Az eszergomi halászi társulattal vitás határkérdést helyszíni vizsgálattal intézik el. — Súlyos panasz tárgyává tették a katonai robbantások okozta károkat és kérték a OHF segítségét. — A bérlők óvadékának visszafizetésére vonatkozó mult közgyűlési határozatot ez a közgyűlés felsőbb utasításra újból tárgyalta és ismét fenntartotta. Felső fokon az F. M. fog dönteni. — 7.680 P bér folyt be. — A vizeket még pénz-bérel adták bérbé. Itt a bérlőkkel magányegységet fognak kötni és a béreket 100%-kal felemelik, ha ezt a bérlők nem fogadják el, úgy a szerződések legszigorúbb betű szerinti alkalmazását fogják követni. — A 4563 kh. vízterület után 1.20 P osztalék kifizetését határozták el. Miután itt is vannak fel nem vett osztalékok (? Szerk.), ezen összegeket takarékkönyvbe helyezik el az illető nevére. Ha 10 év múlva sem jelentkeznek az illető, vagy jogutódja, úgy a társulat ezen összeget halasít, vagy egyéb hasonló célra jogosult fordítani. — Elhatározták, hogy a lejáró szerződéseknel a OHF beszerzendő minták szerint tartják meg az árveréseket, kötik a szerződésekkel és pedig csak halhúsban. J. V.

A SZATMÁRVÁRMEGYEI HALÁSZATI TÁRSULAT 1944. febr. 24-én tartotta közgyűlését Szatmárnémetiben. A kiküldött bizottságok javaslatára a Szatmárvitkai társulatnak ezen társulatba való beolvadását kimondták és egy, 3 tagú, bizottságot kiküldöttek a részletek lebonyolítására. — Az 1942. és 1943. évi számadásokat elfogadták. 1943-ban 1.402 P bér folyt be. Az érdekeltségi kimutatások még nem készültek el, mert a községektől az adatok nem érkeztek mind be. Ezért elhatározták, hogy az eddig begyűlt bérekből — ami 2.457 P-t tesz ki, — egy költőház építésre szükséges anyagot vásárolnak és ezt mindaddig folytatják, míg tekintélyes összeg nem jön és ekkor államsegélyt kérnek a többi fennmaradó összegre. — Az egyesült társulat elnöke lett: Schwaizer Béla, ügyvezető-elnök Schick Jenő igazgatófőmérnök, igazgató v. Rác Lajos 3 évre. — Amennyiben az egyesülésre vonatkozó határozat jogerős lesz, 1944-ben egy tisztviselő alkalmazását engedélyezte a közgyűlés havi 50 P(!) díjazással. — Miután a kötött szerződések a béremelést megengedik, a 3. §. alapján 100% emelést engedélyezett a közgyűlés. — Az orvhalászatot tettenérteket a társulat jelenti fel és kéri az ítéletnek az OHF-gel való közlését. Igen panaszolták, hogy a felsőbányai felső szakasz erősen fertőzött gyári szennyvizekkel. — A közgyűlés nem fogadta el, hogy a Halmi-járás a társulat kötelekéből kiváljon. J. V.

ALSÓ RÁBA HALÁSZATI TÁRSULAT Szany-ban tartotta március 17-én közgyűlését. — A társulat vízterülete 679 kh. 1030 négyzetögl. Magában foglalja a Rábának Nick községtől Győrvárosig terjedő szakaszát. — Az 1939. évi számadást, az 1940. évi költségvetést a F. M. jóváhagyta. — A haszonberek elosztása tárgyában azon döntést hozta, hogy ha szakaszonként adják a vizeket bérbé, úgy a szakaszra eső bérek a szakaszban lévő jogtulajdonosok között osztandók el. Az adminisztrációs költségek ezen társulatnál, — mivel a kezelés egységes, — az egész társulatra egyenletes elosztással számíthatók. — 1941 és 1942-ben 2—2 láda, 1943-ban 1 láda süllőikrát kaptak, a kikelés jó eredménnyel járt. — Az érdekeltségi kimutatásnál egy községnél volt változás, azonban célszerűségi okokból a III. szakasz határát üzemtervezésűen megváltoztatták, úgyhogy ez Bodonyhelnél kezdődik és a Marcaltói köztüti hidig tart, ahol a megye határ is van. Természetesen a IV. szakasz kezdete is itt van. — 1941, 1942, 1943 évi számadásokat elfogadták. A késelelem oka személyi okokban keresendő. — Eszterházy uradalom kérte, hogy a III. szakaszba eső 37 kh. vízterületét külön kezelhesse. A közgyűlés azon határozatot hozta, hogy ezen területet mint III/a szakaszt jelöli ki és a fennmaradó 111 kh. részt pedig, mint III b szakaszt osztja meg, ha ehhez, mint üzemterv módosításhoz a F. M. hozzájárul. — 1944. évi költségvetésnél bevétel: bérjövdelem 3.600 P, maradványok előző évekről 4.893 P, bérlők hátrálékai 3.125 P, horgászejgyekből 500 P. — Kiadások (főbb tételek): igazgató t.-díja 400 P, irodai segéderő 200 P, számvizsgálóknak 100 P. Kiosztásra kerül 7.500 P. — 1944. június 1-étől a szakaszokat árveresen adják bérbé 1950. dec. 31-éig. Elfogadták az OHF árverési feltételeit és szerződési mintáit. A bért halhúsban kötik ki. Az árverés nyilvános szóbeli lesz. Bánatpénz a kiküldött ár 100%-a. A halhús alapértéke az ajánlatoknál 5 P. — Megállapították az egyes szakaszok halhúsár kiküldött árait. — Felkérték elnöknek 3 évre Tóth Ferenc érseki uradalmi jószágkormányzót, a következő közgyűlésig igazgató maradt Veóreós György főmérnök. — 8 választmányi és 3 számvizsgáló tagot választottak. J. V.

A csuka táplálkozására vonatkozólag közöl adatokat a „Vadászat-Halászat stb.” c. szaklap a mult évi utolsó számában. A név nélküli megjegyzés cikk szerint 1943. év február havában a tiszai (Tiszadob) csukák főleg szívárványos ökle (*Rodeus amarus* Ag.), piros szemű kele (*Scardinius erythrophthalmus* L.), veresszárnyú koncér (*Leuciscus rutilus* L.), szélhajtó kihal (*Alburnus lucidus* Haeck.), menyhal (*Lota vulgaris* Cuv.) valamint kárász (*Carassius vul-*

gari L.) táplálékon éltek. Csak örömmel lehet üdvözölni az ilyen közleményeket, melyek nem csak a sporthorgászoknak (csali-hal megválasztása), hanem a kérdéssel tudományosan foglalkozó szakembereknek is hasznos adatokat szolgáltat. Természetesen csak az egészen biztosan meghatározott gyomortartalmak vizsgálatának eredményét szabad közölni, mert ellenkező esetben a segítés helyett félrevezetés lesz az eredmény. — cz —

HIVATALOS RÉSZ

RENDELETEK

A HALÁSZAT ÉS TÓGAZDASÁG SZEMPONTJÁBÓL FONTOSABB ÚJABB RENDELETEK KIVONATAI.

Összeállította: Kontur György.

Megjelentek a Budapesti Közlöny 1944. évi áprilisi, a rendeletek után zároljában közölt számaiban.

Az 1.500/1944. M. E. sz. r. a hadművelési területekre vonatkozó különleges közigazgatási szabályok (77. szám.) — A rendelet intézkedik a közigazgatás szervezete, vállalatok felügyelete, köz- és magánvagyon megóvása, katonai érdekek érvényesítése a polgári közigazgatásban, valamint a szükségszerű katonai közigazgatásban.

95.300/1944. B. M. sz. r. kárpátaljai területre, továbbá Máramaros vm-be, Ungvár és Munkács városba való utazás korlátozása. (77. szám.)

18.800/1944. K. M. sz. r. a feketegyálic legmagasabb árának megállapítása tbrn. (78. szám.) — Gyári eladási ár 100 kg-ként 283 P. nagykereskedői ára 293 P, fogyasztói ár 316 P.

97.043/1944. P. M. sz. r. a hatósági esküt tett erdőgazdasági alkalmazottak löszervásárlási és tartási engedélyeinek illetékmentességéről. (78. szám.) — A szolgálati fegyverekhez szükséges löszervásárlására és tartására jogosító engedélyek a hatósági esküt tett alkalmazottaknál illetékmentesek.

24.686/1944. H. M. sz. r. a nem tényleges katonai személyek külön jelentkezési kötelezettsége. (79. szám.) — 5 napnál előreláthatólag hosszabb ideig tartó lakásváltozás 24 órán belül állománytestnek írásban is bejelentendő.

215.400/1944. K. K. M. sz. r. (79. szám.) — Légi riadó, valamint annak feloldását követő 2 óra alatt helyi forgalomban magántermesztetű távbeszélgetést folytatni tilos.

18.900/1944. K. M. sz. r. (79. szám) a rézmészpor legmagasabb viszonteladói és fogyasztói árának megállapítása. — 16% kristályos részlegű tartalmú rézmészpor nagykereskedői ára 100 kg-ként 160 P, fogyasztói ára 172 P.

1.330/1944. M. E. sz. r. a közellátással kapcsolatos egyes hatáskörök szabályozása. (80. szám.) — A Közellátási Min. hatáskörébe a közellátás és intézése, mezőgazdasági termelők beszolgáltatási kötelezettségével kapcsolatos iparcikkek, valamint egyéb közszükségleti cikkeknek juttatása tartozik. — A közszükségleti cikkeknek előállítását, valamint a fogyasztók között történő szétosztását, amelyeket az iparügyi miniszter ügykörébe tartozó ipari üzemek állítanak elő, az Iparügyi Miniszter szabályozza. Az élelmiszeripar nyersanyagául szolgáló mezőgazdasági termények és állatok felhasználását és feldolgozását a Közellátási Miniszter szabályozza. — A közellátás és közszükségleti cikkek forgalombahozó kereskedők kijelölése a K. K. M. határoz. A textilközpont, a lábellenőrző központ börgazdálkodási korm. biztos és a mosószappant nyilvántartó iroda az iparügyi miniszter felügyelete és irányítása alatt működik.

A 107.000/1944. K. M. sz. r. az 1914-45. évi termelési és beszolgáltatási kötelező megállapítása. (... szám.) — *Mezőgazdasági ingatlan után 1945. évi jún. hó végéig a szántóterület kataszteri tiszta jövedelmének minden aranykoronája után 40 búzaegységet, kat. holdanként azonban legalább 120, legfeljebb 800 búzaegységet kell beszolgáltatni.* — Rét után az I. osztályba sorozott községekben kat. hold-ként 240, II. o.-nál 200, III. o.-nál 160, IV. o.-nál 120 és V. o.-nál 80 búzaegységet kell beszolgáltatni.

— *Legelőnél I. o.-ba sorozott községekben kat. holdanként 110, II. o.-nál 90, III. o.-nál 70, IV. o.-nál 50, és V. o.-nál 30 búzaegységet kell beszolgáltatni. A szántóföldi terület 40 búzaegységéből 10 búzaegységet kenyérgabonában, 10 búzaegységet zsirpontonban, 7 búzaegységet húspontonban, 13 búzaegységet pedig szabad választású terményben, termékekben, vagy állatokban kell teljesíteni. A rétet és legelőt terhelő beszolgáltatási kötelezettség, a húsbeszolgáltatás alá eső terményekből teljesítendő.* — A búza, rozs és kétszeres legfeljebb 2% idegen anyaggal 100 pontnak számít. A rizs hántolatlanul legfeljebb 30% zöldszem, 16% nedvesség és 3% idegenanyag tartalommal 300 pont. *Seprő, — círok nag 90% tisztaságú 100 pont. Keserű csillagfürt 96% tisztaságú 100 pont.* — Az 5. pontban a húsbeszolgáltatási kötelezettségek között (16 bek.-ben) szerepel a tógazdaságban tenyésztett mindennemű hal, amely élő, vagy jegelt állapotban kg-ként 5 búzaegységgel, míg az O. H. E. eng. alapján megvásárolt tenyészhalat és halivadékat kg-ként 6 búzaegységgel kell a beszolgáltatási kötelezettség teljesítésébe beszolgáltatni. — A gazdálkodó szántóföldje, ill. réteje után megállapított húsbeszolgáltatási kötelezettségének legalább a felét, szarvasmarhában, juh, sertés, vagy sertéshús beszolgáltatással, legelője után pedig teljes egészében szarvasmarhát, vagy juhot köteles beszolgáltatni. (7. §. (1) bek.) — *Az a gazdálkodó, akinek összes beszolgáltatási kötelezettsége 500 búzaegység-nél nagyobb ugyan, de háztartási, valamint vetőmagszükségletét stb. fedezni nem tudja, 1944. évi szept. 30-ig kérheti általa választott más termény, vagy által beszolgáltatás engedélyezését. A beszolgáltatási kötelezettség teljesítésébe beszámít a kiadott cséplőrész, a mezőgazdasági idénymunkásoknak havonként legfeljebb 2 q, valamint az éves gazdasági cselédeknek szerződés alapján kiadott kenyérgabona járandósága. — A többletbeszolgáltatás után 100 búzaegységnekint 13.33 P. jár. 1 q halnál ez 66.65 P-t tesz ki. Ivadéknál pedig 79.38 P. — Jutalomkifizetése iránti kérelem 1945. évi május hó 31-ig két ízben terjeszthető elő, azontúl az eljárás hivatalból indul meg. Több önállóan vezetett gazdaság után a jutalom csak akkor fizethető ki, ha beszolgáltatási kötelezettségét mindenhol teljesítette. A rendelet részletesen felsorolja az egyes termények és termékek, valamint állatok búzaegység pont átszámítási kulcsát.*

96.000/1944. B. M. sz. r. kiterjeszti az utazás korlátozását, Ung, Bereg Ugocsa vm-ek területére. (95.300/1944. sz. (81. szám.)

Az 1.350/1944. M. E. sz. r. az állami munkaközvetítést írja elő. (82. szám.)

Az 1.440/1944. sz. M. E. r. a különleges közigazgatási szabályok életbe lépése. (83. szám.) — Hadművelési területtelé nyilvánítja az Ung, Bereg és a Máramarosi közig. kirend., továbbá, Ung, Bereg, Ugocsa és Máramaros vm-ek és Ungvár thj. város területét, továbbá Beszterce-Naszód, Szolnok-Doboka, Maros-Torda, Csik, Háromszék, Udvarhely vm-ek, valamint Kolozsvár és Marosvásárhely thj. város területét. A kormánybiztos teendőik ellátásával dr. Tomcsányi Vilmos Pál Kárpátalja korm. biztosát, ill. v. Ricsóy-Uhlarik Béla min. osztályfőnököt bízza meg.

Az 1.600/1944. M. E. sz. r. a zsidók vagyonának bejelentése és zár alá vétele. (85. szám.)

áramló, azok sótartalmát a környezettel (édesvíz) kiegyenlíteni (izotonizálni) igyekvő vízmennyiség miatt.

Továbbiak során részletesen foglalkozik a szerző a tengervíz és a keverék-víz hatásával, közli érre vonatkozó kísérleteinek táblázatos eredményeit, majd ráter az édesvizekre.

Az édesvízi állatok szervezete a testnedvek kellő sótartalmának fenntartása végett — a környezet elenyészően csekély só-koncentrációja miatt — nehéz ozmotikus teljesítményt végez. Kísérletileg kimutatható, hogy az ozmotikus munkatelteljesítmény lényegesen csökken, ha az édesvíz sótartalma egy bizonyos küszöbértéket meghalad. Teljesen sómentes vagy igen csekély sótartalmú vízbe tett kísérleti állatok melege vagy rövidhullámú fény hatására (ultraibolya besugárzás) sokkal hamarabb elpusztultak, mint a megszokott sótartalmú vízben lévő, ugyanolyan ártalmaknak kitett fajtársaik. Az ellenállóképeség csökkenését a megnövekedett ozmotikus munkatelteljesítmény okozza, mely a szervezetet erősen legyengíti.

A tuskés pikóval (*Gasterosteus aculeatus L.*) végzett kísérletei során a halak mérszókát bőven tartalmazó vízben a 30° C-ra való felmelegítését 10 percig bírták, mérszegényebb vízben 5—10 perc múlva már 29° C-nál elpusztultak. Sómentes vízben a toleranciahatár 27° C-ra csökkent. Ha a kísérlet előtt 24 órával a megszokottnál alacsonyabb sótartalmú vízbe helyezte a halakat, pusztulásuk a fenti értékeknél 2 fokkal alacsonyabb hőmérsékleten következett be.

Mindezen jelenségeknek nem csupán ozmotikus, hanem egyéb fiziko-kémiai, valamint kémiai okai vannak.

Az állatok jólétére elsősorban a mérszók jelenlétének van befolyása, megfelelő mennyiségű kálium és nátrium mellett. Ezeknek megkívánt mennyisége még nem volt pontosan megállapítható, állatfajonként is változó. Az édesvíz só-tartalmának meghatározása a nagy évi ingadozások miatt egyébként is nehézségekbe ütközik, csak évi átlagról lehet beszélni. A *calcium, natrium és kalium sók egymást nem helyettesíthetik, egymás közötti arányos megoszlásuk (korreláció) nagy jelentőségű.*

Az édesvizek hidrogénionkoncentrációját vizsgálva, megállapítja, hogy a pH értéke a termékeny vizekben meglehetősen magas, 9 fölé nem, főleg nyáron. Szobában, sötétben, széndioxidot termelő élőlények (plankton, algák) jelenlétében a pH érték 7.5-ig, vagy még tovább csökken. A hidrogénion-koncentrációt a leg-erősebben a káliumsók jelenléte befolyásolja.

Az eddigi felfogással szemben, hogy azok a termékeny vizek, melyekben a növények jól nőnek és ezáltal közvetve biztosítják az állatvilág életfeltételeit, szerzőnek az a véleménye, hogy a megfelelő sóösszetétel — mely a növények fejlődését is elősegíti — közvetlenül hat előnyösen az állatvilág fejlődésére és szaporodására.

Kísérleteinek eredményét könnyen áttekinthető táblázatokban foglalja össze. Kísérleteinek gyakorlati következményeként megállapítja, hogy a kellő só-tartalmú, főleg mérszótartalmú víz a legelőnyösebb a benne élő állat és növényvilág számára. Valószínűleg ezzel magyarázható, hogy — főleg zárt vizekben — az élővilág életfeltételei évről-évre ingadozókat mutatnak, mert a vizek só-tartalma is hullámzó értékeket mutat az időjárási viszonyok miatt.

(Az érdekesség kedvéért megjegyezzük, hogy szárazföldi állatok is érzékenyek szövetnedveik só-tartalmának változásával szemben. Embernél is észlelték nagyobb mennyiségű desztillált (sómentes) víz elfogyasztása után igen súlyos általános zavarokat, melyek a szövetnedvek sókoncentrációjának felbomlására vezethetők vissza.)

Dr. Sz. L.

Dr. Woynarovich Elek az Országos M. Kir. Halélettani és Szennyvízvizsgáló Intézetben szolgálatot teljesítő kir. adjunktus halászati tanulmányainak kiegészítése céljából — mint már e lap hasábjain közöltük — egy éves állami ösztöndíjjal Németországban tartózkodik. Idestova már fél éve. Először Berlinben, Viller és Schäpferclaus professzoroknál, utjabban pedig Königsbergben a halászati intézetben Lehmann professor mellett, a német halászat igazi hazájában folytatja tanulmányait.

A magyar halászat fejlesztésére irányuló kutatómunkássága szempontjából pompás területen dolgozik. Közel van Lötzenhez, ahol a hálókonzerválás tanulmányozható. E téren is Németország nagy eredményeket ért el, amelyeket mi jelentékenyen is hasznosíthatunk.

Jelenleg a le nem bocsátható állóvizek halasításának és intenzív halászatások kérdésével, valamint egy halászmesterképző iskola felállításánál következő szempontok tanulmányozásával foglalkozók behatóan. — De tanulmányozza a pontytenyésztés ivadékgondozás, mesterséges csuka- és süllőtenyésztés, mesterséges takarmányozás, stb. A nyáron előreláthatóan főleg tógazdasági kérdéseket fog tanulmányozni.

Woynarovich Elek dr. kiküldetése a magyar halászat fejlesztése szempontjából minden bizonnyal fontos eredményeket fog hozni.

Címe: 56 Königsberg (Pr.) Tragheimer—Kirschen str. 83. (Eischerei Institut.) Címét azért közöljük, hogy ha valakinek halászati vonatkozásban valami tájékozódni valója van, írja meg neki, minden bizonnyal készséggel fog eleget tenni a kérésnek.

K. Gy.

Olvasóinknak!

Lapunk szerkesztősége visszavonásig Tinnyére költözött. Címünk tehát: ifj. Dr. Szabó Zoltán kir. fővegység Tinnye (Pest vm.) Bocskai István út 110. Református lelkeszi hivatal. Ide kérjük tehát a leveleket, cikkeket.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK:

Előfizetőinknek és tagjainknak figyelmébe ajánljuk azt, hogy, ha még mindeztideig nem tették volna eleget előfizetési és tagdíjbefizetési kötelezettségeiknek, ne felejtkezzenek meg arról, mert az előfizetési felszámolások szétküldetésével csak felesleges többlet munkát idéznek elő az OHE-nek. Egyidejűleg közöljük olvasóinkkal, hogy az Egyesületünk tagjainak tagdíja 30.— P., míg akik nem tagok,

hanem csupán előfizetői a lapnak, úgy 24.— P-t tartoznak befizetni a 10.094 számú postatakarékpénztári csekkszám- la javára. Tudomásunkra jutott ugyan- is, hogy sok tagunk csupán 24.— P-t fizetett be 30.— P helyett; e helyütt figyelmeztetjük tagjainkat, hogy az elő- fizetési és tagdíj között levő 6.— P. különbözetet haladéktalanul fizessék be az OHE pénztárába, mert csupán az előfizetési díjat befizetők nem vehetik igénybe az OHE révén nyújtott anyag- beszerzési előnyöket. Sokakat megza- vart az, hogy eddig — a multban — az előfizetési és tagdíj egyenlő összegű volt. Figyelmeztetjük e helyütt is ol- vasóinkat, hogy az állami alkalmazot- taknak 50%-os kedvezmény jár. — **Hirdetőink.** A hirdetések árával és el- számolásával kapcsolatosan a szerkesz- tőség már összeállította a kimutatáso- kat és azokat az érdekelteknek rövi- desen szét is fogjuk küldeni. — **GYÜJTSÜK AZ ELŐFIZETŐKET, ÉS MINEL NAGYOBB PROPAGANDÁT FEJTÜNK KI A LAPUNK ÉRDEKÉ- BEN!** — A következő cikkanyagra van szükségünk: „A pisztrángos tanfolyam és kívánalmái.” „Az idei télen és kora tavasszal jelentkezett-e és okozott-e nagy károkat a sirály?” „A vízfolyások mely szakaszai kedvezők a behalásítás- ra és betelepítésre?” „Milyen takar- mánnal pótolható és helyettesíthető a csillagfürt? (kísérletekkel és eredmé- nyekkel).“

Sz. Z.

LAPSZEMLE.

A hal és a víz. („Fisch und Wasser“.) Írta: Prof. dr. E. Merker. (Megjelent: Zeitschrift für Fischerei. 1940. évf. XXXVIII. kötet, 4—5 füzet. 411. oldal.)

Szerző édes, sós és keverékvizet, barckvizet (pl. folyótorkolatok vize) különböztet meg. Véleménye szerint a különbség a só-tartalomban van, mely döntően befolyásolja az állatok életviszonyait.

A tengeri állatok szövetnedvének só-tartalma és a tengervíz só-tartalma között egyensúly állapot van, a só-tartalom csökkenése (pl. a sószegényebb Keleti tengerben) az állatfajtaik számának csökkenését és az állatok növekedésbeni viszszafejlését vonja maga után. A nagytengerek vizének só-koncentrációja azonos (izotoniás) az állatok szövetnedvének só-tartalmával, míg az édesvizek — alacsonyabb só-tartalmuknál fogva — a szövetnedvekkel szemben hypotoniások. Az édes- vízbe kerülő tengeri állatok sejteit tehát mintegy felpuffadnak a sejtekbe be-

Királyi étel a hal,
főszereleése fr-jedelmi lehet, ha

STADION-nál veszi

Horgász sport szaküzlet Budán, Margit-
körút 7. Viszonteladóknak árengedmény.

Az Országos Halászati Egyesület kiadványai:

Winkler Lajos vízvizsgáló módszereinek alkalmazása a limnológiában

Irták: Dr. Maucha Rezső. Ára: 10.— P

Természetes pisztrángos vizeink hasznosítása

Irták: Dr. Mika Ferenc és dr. vitéz Varga Lajos. Számos képpel. Ára: 8.— P

A rák életmódja, fogása, elterjedése és telepítése

Irták: Vásárhelyi István. Számos képpel. Ára: 2'50 P

A pénzma pocok (Fiber zibethicus L.)

Irták: Vásárhelyi István. Számos képpel. Ára: 1'50 P

A pénzes pér (Thymallus thymallus L.)

Irták: Dr. Mika Ferenc és dr. vitéz Varga Lajos. Számos képpel. Ára: 2'40 P

Magyarország halai és halászata

Irták: Dr. Unger Emil. Számos képpel. Ára: 3'20 P

A haltermelés biológiai alapjai

Irták: Dr. Unger Emil. 2 képpel. Ára: 2.— P

A halak hideggel való konzerválása

Irták: Dr. Unger Emil. Ára: 2.— P

Bácskai halász szakácskönyv

(Délvidéki halászati alap) Ára: —'40 P

Megrendelhetők valamennyi könyvkereskedésben.

Főlerakat-főbizományos: **KILIÁN FRIGYES UTÓDA**
m. kir. egyetemi könyvkereskedése Budapest, IV., Haris-köz 2.

PRISTER MŰVEK

hydrotechnikai és építő r. t.
Budapest, IV., Béla-út 105. szám.
Telefon: 161-230.

Sado házi kiserítő. Szab. derítő-
betétek, biológiai szennyvíztisztítók,
szennyvízátelő telepek, mély-
építés-vízépítés.

ÁRJEYZÉS.

A budapesti halnagykerekeskedőktől vett értesülés szerint 1944. évi március hó folyamán a nagybani halárak kg-ként az alábbiak voltak:

Élőponty P	6.50 — 6.70	Kárász P	2.50 — 7.—
Jegelt ponty . . . P	5.30 — 6.20	Fehérhalak . . P	2.50 — 6.—
„ harcsa . . . P	14.— — 18.—	Balaton fogas I. oszt. P	17.—
„ fogassüllő. P	16.— — 18.—	„ „ II. „ P	16.—
Csuka P	10.— — 14.—	„ „ III. „ P	15.—
Compó P	7.— — 8.—	„ „ IV. „ P	14.—

BROZSEK JÁNOS

Halnagykerekeskedő

Veszek mindennemű folyóvízi és tavi halat.
Iroda és üzlet: Budapest, IX., Csarnok-tér 3-4. Telefon: 386-364.

Gróf Jankovich-Bésán Elemér

Halnagykerekeskedése

Iroda:
Budapest, Ferenc József rakpart 17. Telefon: 186-299.
Üzlet: 185-484.
Budapest, IX., Központi Vásárcsarnok. Telefon: 185-273.

SUMONYI TÓGAZDASÁG

Tóth József és társai

HALKERESKEDÉSE

Folyóvízi és tavi halak vétele és eladása nagyban és kicsinyben.
Budapest, IX., Központi Vásárcsarnok. Telefon: 185-740.

ZIMMER FERENC

HALKERESKEDelmi R. T.

Budapest, IX., Gönczy Pál-utca 4. Tel.: 185-448.

Vesz minden mennyiségű piaci és tenyész pontyot.
Tógazdaság berendezésére alkalmas területeket keres,
esetleg meglévők kibővítésére vállalkozik.

Hirdessen a „HALÁSZAT“-ban

A hirdetés ára:

6 cm széles hirdetés mm-ként 0.25 pengő
12 cm széles hirdetés mm-ként 0.50 pengő

VESZÜNK!

20-40 dekás kétnyaras gyorsnövésű nemes pikkelyes

Pontyvadékokot,

ab Balaton. Mennyiségi és minőségi átvétel bizottság által Siófokon vagy Fonyód kikötőjében. Ajánlatok a

Balaton halászati r. t. Siófok

címére.

A lap kiadásáért felelős: ifj. dr. Szabó Zoltán.

Lapzárta minden hónap utolsó napján.

Magyar Tógazdaságok és Halkereskedelmi Részvénytársaság

Igazgatóság: Budapest, V., József nádor-tér 8. Telefon: 180-921, 180-922. Levélcím: Budapest 4., postafiók 271. Távirati cím: Tógazdaságok. Üzlet és raktár: Budapest, IX., Központi Vásárcsarnok. Telefon: 185-636. Elárúsítóhely: Budapest, IX., Központi Vásárcsarnok. Telefon: 185-636. Szállítási iroda: Budapest, XI., Budaörsi-út 87. Telefon: 468-716. Megvásároljuk tógazdaságok és szabadvízi halászatok egész haltermését. Szállítunk elsőrendű, gyorsnövésű egy- és kétnyaras tenyészpontyot, anyapontyot, egyéb tenyészhalat és megtermékenyített fogassüllőikrát.